4. štev. Poštnina plačana v gotovini. V Ljubljani, sobota 24. januarja 1925. Posamezna številka 1·50 Din. Leto V.

NOVA PRAVDA

GLASILO NARODNO-SOCIJALISTIČNE STRANKE.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, Gradišče št. 7, levo. Telefon štev. 77.

Izhaja vsako soboto.

Mesečna naročnina: za tuzemstvo 6 Din, za inozemstvo 8 Din.

Inserati se računajo po velikosti. Cene so navedene v oglasnem delu.

Naročnike in prijatelje „Narodnega dnevnika“ opozarjamo na članek, ki je priobčen na 2 strani

Dr. Boža Marković, vseučiliški prof.

Za bratski sporazum.

Maribor, 19. januarja.

Pri nas se že šest let deklamira in frazira o narodnem in državnem edinstvu. S temi deklamacijami držijo predstavniki današnjega režima že šest let moč v svojih rokah. Medtem vidimo, da je i narodno državno edinstvo, čimveč se je fraziralo, tem bolj slabelo. — Dan za dnem je izginjalo ono zaupanje, s katermi smo vstopili v državno zajednico in brez katerega zaupanja se ne more zamisliti solidna izgraditev v skupne države. Končno smo z razedinjevanjem prišli tako daleč, da ni preostalo nič druzega, kakor da drug drugemu napovemo vojno in da jo v resnici tudi vodimo. Če se bo na ta način tudi v naprej »utrjevalo« narodno in državno edinstvo. ne pridemo nikdar do edinstva. **Narodno in tudi državno edinstvo je mogoče samo tako, če mu tvori podlago čist demokratizem in iskreno jugoslovanstvo.** Do današnjih žalostnih razmer smo prišli ravno radi tega, ker nosilci današnjega režima gg. Pašić in Pribičević nista bila za čist demokratizem, še manj pa za iskreno jugoslovanstvo. Sicer. g. Pašić tega ni niti prikrival. Z dolgoletnim vladanjem je navajen na oblastno moč, katere pa v svoji globoki starosti vsled samoumevne starostne sebičnosti nerad pušča iz rok, tudi tedaj ne, kadar mu je nedvomna večina naroda nasprotna. Jugoslovanstva ni niti razumel, niti hotel. Zato tudi govori o »troimenskem srpskem narodu«, pa tudi kadar omeni posamezna plemena, se mu zgodi, da v važnih dokumentih Slovence popolnoma izpusti.

G. Pribičević je bil nevarnejši in škodljivejši za narodno, kakor tudi za državno edinstvo, ker je zastopal demokratizem in lačno jugoslovanstvo, v jedru pa je mislil isto kar g. Pašić! Dasi precej mlajši od g. Pašića, stremi tudi on v isti meri za oblastno močjo, kakor g. Pašić, ki se pred smrtjo ne zljubi pustiti jo iz rok. Teorija g. Pribičevića o »enem narodu«, pri katerem ne more in ne sme biti dogovarjanja in sporazumevanja, je v svojih temeljih omajala jugoslovansko idejo in zelo mnogo prispevala, da je nastalo hrvatsko vprašanje, ter da je nezaupanje med plemeni prišlo do svojega viška. Med tem je notorno dejstvo, **da sta samo gg. Pašić in Pribičević prepovedala, da bi že sama beseda »jugoslovanski« našla mesta kjerkoli si bodi v ustavi, četudi so to energično zahtevali predstavniki prave demokracije.** Koliko je g. Pribičević Jugoslovan in demokrat je nabolje razvidno iz tega, da je v hipu, ko bi ideja sporazuma morala triumfirati z vstvaritvijo bloka Srbov, Hrvatov in Slovencev, izdal demokratsko stranko in odšel k g. Pašiću, da ž njo sprejme državno oblast, četudi nima večine niti v parlamentu niti v narodu. Za to nedemokratsko in nejugoslovansko opravilo je Pribičević zamogel potegniti za seboj samo nekoliko takih ljudi, ki so bili radi osebnih interesov vezani in od njega odvisni, a med temi pa ni bilo niti enega Srbijanca.

Ideja bratskega sporazuma preživlja najtežje trenutke. Ker se režim zaveda, da se je povspel do moči **neparlamentarnim** potom, hoče na vsak način, **da se z nasiljem ohrani**, ker ve, da ne vživa narodovega zaupanja. Ves trud režima v tej volini borbi je usmerjen na to, da se falzificira narodova volja. Da bi zapeljali in prestrašili ljudstvo so razglasili, da je država v nevarnosti, sebe so pa proglasili za duševne rešitelje. »Obznana« je sredstvo, s katerim želijo doseči svoj cilj. Proglasili so vse Hrvate za antidržavne in jih postavili izven zakona, četudi je naša država, država Srbov, **Hrvatov** in Slovencev. **Lotili so se sredstev, ki so pravnega gledišča in s političnega vidika velika sramota za našo domovino, z nacijonalnega pa težka napaka.**

Ko so uvideli, da z »Obznano« niso dosegli proti Hrvatom kar so želeli, je režim raztegnil obznano na vso državo in dobro mu služi, da more izvrševati nezakonitosti tako proti Srbom kakor tudi proti Slovencem, z eno besedo proti vsakomur, ki ni istega mišljenja, kakor predstavniki PP režima. **Zato ni prav nič pretirano, če trdimo, da danes v naši državi vlada nezaslišan teror manjšine nad večino.** Ne stočejo danes samo Hrvati, ne zvija se samo opozicija, bodisi da so v njej Srbi ali Slovenci, temveč danes vzdihujejo tudi oni radikali in nevtralni možje, ki se samo drznejo, da ne odobravajo vsega, kar počenja režim PP. **Režim se proglaša za državo in se bojuje proti lastnemu narodu, da bi rešil sebe — ne državo.** V tem znamenju vodi režim ves volilni boj.

Davidovićeva jugoslovanska demokratska stranka je prva spoznala katastrofalno politiko režima, ki hoče z nasiljem reševati vprašanje narodnega in državnega edinstva; dvignila se je proti njemu in **povdarila idejo bratskega sporazuma kot edino zdravo, da bi se razdori med plemeni rešili sporazumno na prijateljski način.** G. Davidović se je odločno zavzel za odkritosrčen in lojalen sporazum. Kot zdrava ideja je sporazum kmalu postal resničnost. — Ustvarjen je blok, najprej ožji, potem tudi širši, v katerem je bila zastopana večina Srbov, vsi Hrvatje in Slovenci. **Dobri rezultati sporazuma pokazali so se zlasti za časa vlade bloka. Sporazumna politika je rodila velike rezultate.** Samo s pomočjo te politike so prišli Hrvatje prvič v parlament, tako da smo prvič po šestih letih imeli popolen parlament. Državno edinstvo je tedaj bilo prvič izraženo v najpopolnejši meri. Po napačni politiki abstinence in negacije, so Hrvati prvič prešli na pozitivno delo. Izgubljeno zaupanje se je začelo nagloma vračati.

Prva skrb vlade bloka je bila, da uniči globoko ukoreninjeno **korupcijo**, radi katere je grozila nevarnost državnemu organizmu; po tem, da povrne **vero v ravnopravnost in zakonitost.** — Razen tega je bila posvečena najresnejša pozornost **invalidskemu** vprašanju, **stanovanjskemu** vprašanju, **zemljedelskemu in uradniškemu** vprašanju. Vsa ta vprašanja so bila v vladi rešena hitro in dobro. Dasi so bile različne stranke v vladi, kazale so od dne do dne večjo harmonijo pri delu. Ljudstvo se je oddahnilo in občutilo je, da mu je težka mora padla z duše.

To je bila največja nevarnost za PP režim. **Obsodba največjih korupcijonistov, ki so ščitili PP režim, utrjevanje politike sporazuma je pomenilo smrt politike PP.** Le-ti bi do svoje smrti ostali brez moči. Da rešijo sebe, gg. Pašić, Pribičević in drugovi niso izbirali sredstev. Dvignili so se proti politiki sporazuma z vidnimi in nevidnimi sredstvi. V tej podzemeljski borbi so uspeli in prišli do oblasti, **sedaj pa hočejo z nasiljem priti tudi do večine v narodu.**

Vsak miren, nepristranski in objektiven opazovalec, ki ni strankarsko zastrupljen, vidi jasno, da je obeležje današnjega režima:

korupcija, nasilje in nezakonitost. Tak režim je največja nevarnost za državo.

Ideja sporazuma je postavljena vnovič na veliko preizkušnjo. Kajti po vsem tem, kar se danes dogaja, se bo težko našel tako posameznik kot tudi skupina, ki bo z lahkoto pristal na sporazum brez resnih garancij, da se kaj sličnega ne ponovi nikdar več.

Preživljamo težko bolezen. Vendar naj bo še tako težka, narod jo bo prebolel. Narodni organizem je hvala Bogu tako močan, da bo sigurno ozdravel. Narodno in državno edinstvo se ne zida s korupcijo, z ječami, z nasiljem in nezakonitostjo. Zamore ga zdrževati in varovati **samo bratsko ljubezen. — Zadovoljno ljudstvo je najboljša garancija za državno edinstvo.**

Radi tega je ideja bratskega sporazuma edino zdrava in edino na njej se lahko zgradi naša boljša bodočnost. — **Samo z bratskim sporazumom je mogoče podreti današnji koruptivni in nasilniški režim.** Kadar to dosežemo, lahko pridemo pozneje sporazumno do enakosti in resnične ravnopravnosti. — **V sporazumu, čistem demokratizmu in iskrenem jugoslovanstvu je edina naša rešitev.**

Današnji režim pravi potom svojih glasil, da vse- kar dela, dela za kralja in državo. **V resnici pa nikdo ne škoduje dinastiji in državi bolj kakor današnji režim.** Ravno te nevarnosti hočemo odstraniti. Hočemo odstraniti režim, ki se je postavil vmes med kralja in državo z ene strani in med narod z druge strani. Hočemo to radi tega, da bi bil narod v stanu videti in približati se kralju in državi.

Na podlagi teh vodilnih idej sta Davidovićeva jugoslovanska demokratska stranak in narodna socijalistična stranka nastopili v Sloveniji skupaj pri sedanjih volitvah in se bojujeti za narodni sporazum kot edino zdravo idejo, globoko prepričani, **da bo že 8. februarja praznovala svojo zmago.**

To naj bo tiskovna svoboda?

Uredništvo »Nove Pravde« je naznanilo policijskemu ravnateljstvu v Ljubljani, da bo izšla v četrtek, dne 22. t. m. posebna izdaja »Nove Pravde«. Na tozadevno prijavo uredništva »Nove Pravde« je izdalo policijsko ravnateljstvo ta-le odlok:

Policijska direkcija v Ljubljani.

Štev. 23/14/Preds.

Ljubljana, dne 21. jan. 1925.

Uredništvu »Nove Pravde«,
v roke odgov. urednika Fr. Rupnika
v
Ljubljani,
Aleksandrova cesta 7./III.

Vaše prijave z dne 20. t. m. št. 3/25, da izide v četrtek 22. t. m. posebna izdaja »Nove Pravde«, policijska direkcija **ne more vzeti na znanje**, ker niste navedli v prijavi vzroka posebne izdaje in **ker se sme izdati posebna izdaja samo ob posebno važnih dogodkih. Proti** temu odloku je dopustna pritožba na Vel. župana v teku 14 dni po dostavitvi tega odloka.

Policijski direktor:
L. S. Guštin, l. r.

•

Policijsko ravnateljstvo je s svojim odlokom onemogočilo posebno izdajo »Nove Pravde«. Utemeljitev policijske prepovedi je značila dovolj, da je vredno, da priobčujemo zgoraj citirani odlok.

»Nova Pravda« je že ponovno izšla v posebni izdaji in še vedno je ob taki priliki zadostovalo, da se posebno izdajo na kratko naznani policiji in pošlje dolžnostne izvode. To pot je policija zavzela drugo stališče, ki po našem mnenju ni odgovarjajoče zakonu. **Svoboda tiska je s policijskim postopanjem ukinjena.** Naša trditev je tembolj upravičena, ker v svojem odloku policijsko ravnateljstvo pravi, da »se sme izdati posebna izdaja samo ob **posebno** važnih dogodkih«. **Torej si policija že tudi kar v naprej lasti pravico, da bo pri dovolitvi posebnih izdaj v svojem delokrogu presojala, če je podan slučaj »posebno važnih dogodkov«.** Že danes nam je jasno, da bi policija ne smatrala za »posebno važen dogodek«, če bi v prijavi navedlo uredništvo »Nove Pravde« za vzrok posebne izdaje, da obvestimo javnost n. pr. o tem, da je kriza v volilni vladi v vedno resnejšem štadiju, da je takozvani »nacijonalni blok« siguren popolnega poraza, ali pa da bo po 8. februarju enkrat za vselej konec slave vseh onih, ki na višje povelje ukinjujejo tiskovno svobodo in onih, ki danes brezobzirno gazijo najprimitivnejše državljanske pravice.

Proti odloku ljubljanske policije se uredništvo »Nove Pravde« ne bo pritožilo. **Shranili bomo odlok za čase po 8. februarju, ko ne bo več minister g. dr. Gregor Žerjav, za one čase po 8. februarju, ko se bo v Ljubljani in Beogradu obračunalo z vsemi onimi, ki danes nosijo po koncu glave in terorizirajo ljudsko voljo — večine!**

•

IVAN DERŽIČ
načelnik NSS in nosilec liste bloka bratskega sporazuma za ljubljansko-novomeško volino okrožje.

Dr. BOŽA MARKOVIĆ
univerzitetni profesor v Beogradu in nosilec liste bloka bratskega sporazuma za mariborsko - celjsko volilno okrožje.

F. B.

Po njih delih jih bodete spoznali.

II.

V koaliciji z R. S. nastopa v tkzv. »nacijonalnem bloku« samostalna demokratska stranka. Ta šteje danes še s Pribičevićem vred 14 mož. Dr. Krizman je čez noč zatajil svoje »jugoslovansko« prepričanje ter se prelevil v radikala. Baš pri tej frakciji velja politično prepričanje le toliko, kolikor nese.

Omenili smo že, kako je g. Pribičević prešel z razvitimi zastavami v Pašićev tabor za ceno ministrskih stolčkov (vsak četrti demokratski poslanec je postal minister ali pa drž. podtajnik v lastnosti in plači ministra!) ter za bore — pare. Gospod Pribičević, apostol »čistega jugoslovanstva«, je danes najvnetejši sobojevnik onega Pašića, ki sovraži tako ljuto celo jugoslovensko ime, da mu ni privoščil mesta niti v oficijelnem nazivu kraljevine. Kdo naj ne veruje v pristnost in iskrenost jugoslovanskega Pribičevića?

Kdo naj ne veruje, da je g. Pribičević za pravi sporazum med brati. Mar ni baš g. Pribičević batinal Hrvate in jih gonil ter jih še goni huje, kakor so jih preganjali nekdaj oholi Budimpeštinski emisarji? Da! Gospod Pribičević ima pač patent pač na jugoslovanski sporazum po nemškem izreku: »Und willst du nicht mein Bruder sein, so schlag ich dir den Schädel ein.«

Njegove metode sicer niso nove; niti trajno učinkovite niso, kakor kažejo primeri Prusov na Poljskem, Madžarov na Hrvaškem in nebroj drugih slučajev. Toda — vesoljni potop za nami, da le — jahamo.

Niti tega ne moremo trditi, da bi pod njegovim ministrovanjem procvitala prosveta, dasi se mož resno trudi izenačiti jo po celi kraljevini z nivojem v — Makedoniji. Mar ni hvale vreden njegov napor, da izdaja sredi šolskega leta odredbe, ki bi povzročile, ako bi obveljale, naravnost revolucijonarni kaos v šoli? Kdo mu ne bo ploskal, da podpisuje tako neumorno ukaze o premestitvi, odpuščanju in upokojitvi učiteljev in profesorjev proti lastni volji in brez disciplinarnega sodišča? Zakon zahteva res v takih slučajih pravdorek sodnikov; toda, kdo bo čakal nanj v pričo od »subverzivnih in defetističnih elementov« ogroženega »jugoslovanstva«? Kdo more upoštevati v tako opasnem položaju avtonomije univerz in svobodo znanosti? Slabo sta naletela v srednjem veku Galileji in Kepler učeča, da se vrti zemlja krog solnca in ne narobe. »Anathema sit« jima je bil dovolj učinkovit protidokaz za lastno »zmoto«. Gorje učenjaku, ki bi trdil, da imajo Srbi, Hrvati in Slovenci kot trije bratski narodi pravico živeti lastno življenje v skupni državi nekako tako, kakor je državno življenje v Švici! Pribičevićev »anathema« ga saj materijelno ugonobi, če že ne »prepriča«. Tako se vzgajajo »značaji«.

Pa tudi plačilo je vzgojno sredstvo, ne samo strah. Kdor hoče napredovati, se mora truditi, resno truditi, v potu svojega obraza delati, ne morda v uradu ali v stroki — to je postranska zadeva — temveč v interesu stranke, edino zveličavne demokratske partije. Treba se mu je naučiti na izust razne odstavke »resnicoljubne. Reči, Jutra in drugih sorodnih lističev ter jih reproducirati poslušalcem javno po gostilnah, kavarnah, shodih, sploh povsod, kjerkoli se nudi prilika. Plačilo v obliki izrednega napredovanja, odlikovanja ali visokošolcem v podobi državnih štipendij ne izostane. Tako se vzgajajo »značaji«. Tako »procvita« prosveta.

Da gospod Pribičević je mož, ki razume posel kakor volk mesarjenje. Gospod Stanković, bivši predsednik U. J. U., nima prav, ako ga naziva le z »demonom hrvaškega naroda«. Pribičevićeva desna roka je dr. Žerjav, izvedenec za zadeve v Sloveniji in specijalist za rude. Po njegovem nasvetu širi gospod Pribičević »jugoslovansko misel« na isti način tudi po Sloveniji. Uspehi so povsod slični. Na Hrvaškem pridobiva Radić, v Sloveniji pa dr. Korošec od dne do dne več pristašev.

Oba veljaka samostalne demokratske stranke se solnčita v žarkih Pašićeve ljubezni. Oba sta ministra po Pašićevi milosti. Pašić ve, kakih pomočnikov mu je treba, da se obdrži na oblasti. Radikalna stranka, ki plava v umazanih Pašićevih in Laza Markovićevih vodah. Pašiću je vseeno, kdo mu drži streme, da le obvlada položaj. On ve, da sta gg. Pribičević in Žerjav skrajno osovražena pri veliki večini naroda in zbog svojih metod tudi pri uvidevnejših radikalih. Toda tudi Pribičević in Žerjav sta g. Pašiću dobrodošla, da mu pomagata krotiti odpor, ki se javlja od dne do dne hujše v narodu, pri kroni in v lastnih vrstah. Gospod Pašić je nedeležen kakor novorojeno dete. Vsa krivda zadene le te zločinske »Jugoslovane« v vladi. Pri tem se počuti g. Pašić, v kolikor mu bolezen dopušča, prav dobro.

Na drugi strani se počutita oba gg. ministra v družbi g. Pašića in korupcionistov istotako izborno. Vseh neprilik so krivi nelojalni radikali, v kolikor se ne da krivda naprtiti na rame boljševikov, Radićevcev in klerikalcev. Ko bi te svojati ne bilo, bi bila Eshazija že davno jugoslovanski paradiž. Gg. Žerjev in Pribičević se družita tudi z »vragom« (besede g. Pribičevića na shodu v Beogradu — mišljena je seveda RS). da ubranita »državo«. Medtem pa smo mogli opazovati sledeče: Dr. Drinković in Šurmin sta se pogajala z g. Pašićem štirinajst dni, predno sta vstopila v kabinet. Gospod dr. Žerjav pa je bival že cel mesec prej v Beogradu ne le, da pomaga intrigirati proti vladi gospoda Davidovića, temveč zlasti iz razloga, da se odkriža svojega najnevarnejšega tekmeca dr. Ravniharja ter se povzpne sam na ministrski fotelj, kar se mu je tudi posrečilo.

Prihodnji teden prične izhajati ‚Nova Pravda‘ trikrat na teden in sicer v torek, četrtek, soboto

Naročnikom in prijateljem ‚Narodnega Dnevnika'.

S pomočjo vzgledne požrtvovalnosti naših prijateljev se nam je posrečilo premagati vse težave in **redno ter trajno izhajanje »Narodnega Dnevnika« je bilo zasigurano.**

Vestno smo izvršili vse predpriprave za izdajanje lista in ko so bile te izvršene, smo v zmislu zakona javili v soboto, dne 17. januarja državnemu pravdništvu in policijskemu ravnateljstvu, da prične v pondeljek, dne 19. t. m. »Narodni Dnevnik« zopet redno izhajati. Ker smo javili pravočasno in zadostili vsem zahtevam zakona, smo bili uverjeni, da bo naša prijava gladko vzeta na znanje.

Toda zgodilo se je drugače. V soboto popoldne, ko so bile uradne ure na ljubljanski policiji že končane, je dobil naš odgovorni urednik, nenadoma sledečo rešitev policije:

Ljubljana, dne 17. jan. 1925.

Gospodu
Aleksandru Železnikarju
v
Ljubljani.
Breg, št. 18. III.

Vaše prijave z dne 17. t. m., da »Narodni Dnevnik« s pondeljkom dne 19. t. m. prične zopet redno izhajati, policijska direkcija ne more vzeti v smislu § 10 tisk. zak. na znanje, ker so po uradni ugotovitvi nekateri člani prejšnjega konzorcija, javljenega z Vašo vlogo z dne 28. dec. izstopili in vsled tega od Vas javljeni »Narodni Dnevnik« ne more smatrati kot nadaljevanje lanskega »Narodnega Dnevnika«.

L. S. Policijski direktor: **Guštin**, l. r.

———

Ko smo prebrali ta ferman, ker drugače odloka policije res ne moremo imenovati, nam je bila namera policije, oziroma njenih gospodarjev, jasna:

Za vsako ceno zavleči izhajanje »Narodnega Dnevnika«, če se že ne bi moglo lista popolnoma ustaviti!

In da je temu tako, moremo vsak hip dokazati.

Rešitev policijskega ravnateljstva je bila dostavljena našemu uredniku po drugi uri, ko so bile uradne ure na policiji že končane. Obenem je bilo policijskemu ravnateljstvu naročeno, da ne sme izven uradnih ur sprejeti nobene prijave o tiskovnih zadevah, pa čeprav **zakon izrecno določa, da je treba vse tiskovne zadeve reševati nujno.** Ker je bila drugi dan nedelja, je bila intervencija mogoča šele v pondeljek in zavlačevalni manever se je pričel.

Po zakonu je policija dolžna, da mora vzeti vse prijave že obstoječih časopisov na znanje tekom 24 ur. Če policija v tem času ne izda svoje rešitve, potem se smatra, da je prijava vzeta na znanje in za izhajanje lista ni nobene ovire. Če pa gre za prijavo novega lista, potem določa stari tiskovni zakon (iz leta 1862!), da mora vzeti policija prijavo izhajanja časopisa šele tekom 8. dni na znanje. Ta določba je vnešena v zakon zato, da more policija nabrati tekom enega tedna vse potrebne informacije o izdajateljih in namerah novega lista. Pri prijavi »Narodnega Dnevnika« ni imela policija te naloge, ker so bile policiji vse razmere in cilji »Narodnega Dnevnika« že znani in ker smo bili takoj pripravljeni podati policiji vse informacije, katerekoli bi si samo zaželela.

Kljub temu pa se ja postavila policija po višjem nalogu na stališče, da gre sedaj za nov list in ne za nadaljevanje starega »Nar. Dnevnika« in to zato, da bi **morali mi čakati na rešitev policije osem dni, mesto 24 ur.** Odtod tudi oni komični argument o izstopu nekaterih članov iz konzorcija »Narodnega Dnevnika«. Da je ta argument v resnici komičen, je priznala policija sama.

Po zakonu je namreč policija dolžna, da predloži vsako rešitev v tiskovnih zadevah sodišču v potrditev in sicer tekom 24 ur. Če tega ne stori, potem je vsaka njena rešitev neveljavna. V našem slučaju **pa ni policija predložila svoje rešitve** sodišču v potrdilo. Jasno je, da je zanemarila to svojo dolžnost, ki jo je po blamaži z ustavitvijo »Domoljuba« morala pač dobro poznati, samo zato, ker je bila sama uverjena, da se bo grdo blamirala, če pride s svojim »argumentom« pred sodišče.

Pri policijskemu ravnatelju.

V pondeljek se je naš odgovorni urednik v spremstvu odvetnika dr. Vrtačnika zglasil pri policijskemu direktorju dr. Guštinu, da izve za »uradne ugotovitve« policije in za njene argumente. Žalibože se ta namera ni posrečila, ker se je gospod direktor omejil samo na izgovor, da mora nov list čakati osem dni na rešitev svoje prijave in da je »Narodni Dnevnik« nov list.

Bilo bi preobširno, če bi navedli ves potek pogovora z g. direktorjem, toda naj omenimo le par najvažnejših momentov.

Zakon določa, da se mora tiskana prijava rešiti v najkrajšem času in zato mora imeti policija **tehtne argumente**, če se že naprej odloči za osem dnevni rok! Zato je bil dosedaj vedno pri vseh policijskih ravnateljstvih običaj, da so policije reševale prijave v 24 urah.

V tem oziru je navedel urednik Železnikar drastičen primer iz svojega življenja.

Dr. Baltič nekdaj — in sedaj.

Ko sem prevzel, je izvajal naš urednik, med vojno leta 1914 odgovorno uredništvo goriške »Soče« ni hotel tedanji policijski komisar dr. Casapiccola te prijave vzeti na znanje in se je zatekel k osem dnevnem roku. Nato pa je tedanji tajnik glavarstva, sedanji veliki župan v Ljubljani, dr. Baltič telefonično naročil, da mora tekom 24 ur vzeti prijavo na znanje in »Soča« je izšla pravočasno. (Pomisliti je treba, da so bili tedaj vsi goriški Slovenci »politisch verdächtig«, da je hotel dr. Casapiccola aretirati celo okrajnega glavarja Rebeka in da bi bilo zato izhajanje »Soče« sploh nemogoče, ker bi mogel dr. Casapiccola vsakogar označiti ko politično nezanesljivega.)

Kako pa je stališče dr. Baltiča — danes?

Med vojno, ko so bile vse državljanske svobodščine ukinjene, zlasti pa svoboda tiska, je torej celo reakcijonarna Avstrija uvaževala običaj, da ima policija reševati tiskovne zadeve tekom 24 ur. Ni čuda, če je ta običaj veljal v svobodni Jugoslaviji še v večji meri. In kot dokaz za to, naj navedemo zopet slučaj iz lastne prakse. Ko je pričel »Narodni Dnevnik« izhajati prvič, ko je šlo v resnici za čisto nov list, nam ni bilo treba čakati nobenih osem dni, da smo mogli pričeti izhajati. Če pa se kljub vsemu temu sedaj skriktno zahteva, da sme »Narodni Dnevnik« iziti šele čez 8 dni, potem moramo videti v tem samo neprijazen akt policije, ki ga moramo primerno kvitirati. To tem bolj, ker je sedaj volivna doba in svoboda tiska zlasti potrebna.

Časopisje sicer nima vzroka, da bi bilo nejevoljno vsled neprijaznega nastopa policije zakaj

ni boljše reklame za list, kakor če je policija proti njemu.

Ljudje pravijo navadno, da je list, ki ga policija prepove, pošten list in zato na njega nekaj dajo. Iz egoističnih ozirov zato nimamo vzroka biti nad postopanjem policije nejevoljni.

Toda prizadeti so tudi drugi interesi. »Narodni Dnevnik« je vseskozi nacijonalen list, ki bi hotel delovati v soglasju z oblastmi za povzdigo naroda. Obžalujemo, če nam je to s postopanjem policije onemogočeno.

Smo uverjeni, da je naše stališče v popolnem soglasju z zakonitimi določili in zato smo prisiljeni, da nastopimo proti policijski rešitvi in da zahtevamo povrnitev vse škode, ki jo je povzročila protizakonita rešitev policijskega ravnateljstva. Izjavljamo dalje, da ne bomo nastopili samo proti policiji kot taki, temveč tudi proti onim uradnikom, ki so zadevno rešitev zagrešili.

Opozoriti pa hočemo končno pol. ravnateljstvo tudi na gmotne posledice, ki jih povzroča njegova rešitev. Pri »Narodnem Dnevniku je zaposlenih vse polno ljudi, ki

so vsi teden dni brez zaslužka vsled rešitve policijskega ravnateljstva.

Tudi to dejstvo ne bo zmanjšalo splošno vladajoče nezadovoljnosti in je zato gotovo, da policija ne zastopa državnih koristi, ko omejuje svobodo tiska.

Kar se pa tiče argumenta policije samega, pa bodi pribito sledeče: Ko je bil ljubljanski policiji prijavljen pred letom dni nek konzorcij, ki dejansko ni obstojal in ko je bila policija nato opozorjena, je policija odgovorila, da ni njena naloga, da bi preiskovala, če je prijavljen konzorcij istinit, temveč tej prijava popolnoma zadostuje.

Razumemo, da se mora policija pokoriti fermanu, ki ga je prejela, toda enako jasno je, da se mi s takimi fermani ne moremo nikdar in nikoli sprijazniti ter da bomo vsled tega izvajali vse konsekvence.

Tako nekako sta izvajala naša zastopnika. Toda ferman je bil močnejši in **Narodni Dnevnik more pričeti izhajati** šele

v torek, dne 27. januarja.

*

Mirno in objektivno smo razložili vzrok odložitve izhajanja »Narodnega Dnevnika« in uverjeni smo, da bodo sedaj naši prijatelji še z vso večjo vnemo podpirali »Narodni Dnevnik« in mu pridobivali novih naročnikov in somišljenikov.

Današnji mogotci so mislili, da bodo s policijskimi šikanami škodovali »Narodnemu Dnevniku«, naši pristaši pa morajo dokazati, da je bil neprijazen nastop policije samo blagoslov za »Narodni Dnevnik«.

Ker ta neprijazen nastop dokazuje, da je smer, ki jo zastopa »Narodni Dnevnik« prava. Ta nastop pa dokazuje tudi to, da je beseda »Narodnega Dnevnika« tako učinkovita, da imajo sedanji mogotci vzrok, da se je boje. **Priznanje strahu pred »Narodnim Dnevnikom« je nastop policije in to je naš ponos.**

Potrudili se bomo, da bodo imeli v budočnosti sedanji mogotci še več vzroka bati se »Narodnega Dnevnika« in zato bomo še z večjo brezobzirnostjo nastopali proti vsem, ki škodujejo s svojimi nedemokratičnimi in reakcijonarnimi nazori in dejanji razvoju našega naroda.

Zlorabljanje svete nacionalne misli se mora nehati, izkoriščanje čiste napredne misli se mora končati in državotvornost mora pomeniti napredek naroda, ne pa zmage reakcije. To so glavne misli, ki jih bo zastopal »Narodni Dnevnik«.

Ker smo popolnoma neodvisni od vseh strank, bomo mogli to svojo nalogo tudi izpolniti. Zato pa računamo tudi na podporo vse poštene javnosti in smo prepričani, da bo ta spoznala, da je samo od nje odvisno, če bomo mogli v vsakem oziru svojim bralcem in naročnikom usfreči.

Zato pa tudi apeliramo na vse svoje prijatelje, da po možnosti prispevajo v **Tiskovni sklad »Narodnega Dnevnika«.** Stroški časopisja so tako veliki, da jih ni mogoče kriti s samo naročnino. Zato so vsi slovenski dnevniki brez izjeme deficitni in zato so vsi slovenski dnevniki odvisni od onih, ki plačujejo njih deficite. Ali veste sedaj, zakaj je naša politika tako žalostna, zakaj nikdar ne morete čitati v slovenskih listih one odrešilne besede, ki jo zahteva Vaše srce?

Mi pa ne maramo biti odvisni od nobenih bank in od nobenih strank, temveč samo od javnosti, kateri hočemo služiti. Samo interesi javnosti so za nas merodajni in nobeni drugi. Zato pa ustanavljamo **Tiskovni sklad »Narodnega Dnevnika«, zato se zatekamo k privatni požrtvovalnosti.** Prepričani smo, da bo javnost našemu apelu sledila.

Vsi na delo za zmago resnice in pravice!

Vsi v boj proti nasprotnikom popolne svobode jugoslovenskega naroda!

V tem znaku vsem prijateljem in naročnikom prvi pozdrav

»Narodnega Dnevnika«.

*

Štejemo si v prijetno dolžnost, da izrečemo »Novi Pravdi« za izkazano gostoljubje svojo iskreno zahvalo.

Čeprav niso naša pota povsem ista, pa nas druži ista ljubezen do naroda in ta ljubezen nas bo vodila vedno in vedno k skupnemu delu in nas bo predvsem družila v sedanjem volilnem boju, ko je odločen nastop sveh poštenjakov in rodoljubov tako silno potreben.

Pozdravljeni zavezniki v boju!

Uredništvo »Narodnega Dnevnika«.

DR. VLADIMIR RAVNIHAR
kandidat naše liste v Ljubljani.

RUDOLF JUVAN
podnačelnik NSS in namestnik kandidata naše liste v Ljubljani.

Ljubljanskim volilcem!

Someščani!

Našega mladega državnega življenja šesto leto Vas kliče v tretje na volišče, da si izvolite svojega zastopnika v narodni skupščini. Zbornica, ki smo od nje pričakovali *stvarnega dela* na gospodarskem in prosvetnem polju ter socijalne zakonodaje, se je vila v krčih večnih kriz. Država je trpela na svojem ugledu, narod je pogrešal blagostanja, ki ga je dobrohotna narava bila namenila njegovi domovini.

Tudi sedanje volitve so predvsem *političnega značaja.* Ljudski plebiscit naj odloči o notranji uredbi naše države, ki nosi uradni naslov kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Volja ljudstva naj pride pri volitvah do izraza in suvereni volji ljudstva, ki ima v svojem *parlamentu* svoje vrhovno zastopstvo in svojega predstavnika, je brezpogojno podrediti način in smernice sožitja vseh državljanov.

Srbi, Hrvati in Slovenci smo stvaritelji te države, katere *edinstvenost* nam je aksijom. *Enake jim bodijo dolžnosti, enake pravice.* V tej zavesti, ki naj potisne v stran vsako sebično misel, ne bo težko priti do sporazuma med brati. *Sporazum* je potem, ko smo bili morali preizkusiti toliko nesrečnih eksperimentov in okusiti toliko, proti načelom pravega demokratizma nam vsiljenih metod, *edini izhod iz današnje krize.* Ako nam ga te volitve ne prineso, se je bati, da se preprosta parlamentarna kriza razvije v težko državno krizo. Sporazum nam bodi vodilno geslo teh volitev.

Misel sporazuma izključuje vsako *nasilje.* Zato se z vso odločnostjo obračamo *proti režimu*, ki ga je uvedla samost. dem. stranka v Sloveniji. Njene teroristične metode, ki se ž njimi kot neznatna manjšina skuša vzdržati na vladi, so največja zapreka politiki sporazuma, so ovira upostavitvi *reda in miru ter zakonitosti.* Brez tega ni in ne more biti *gospodarskega razvoja, ne kulturnega razmaha.*

Zahtevamo brezpogojno *poštenost v državni upravi.* Neizprosna kazen za vsakogar, ki svoj javni položaj izkorišča v sebične in samopašne namene. Obsojamo *partizanstvo* in *korupcijo*, ki sta sestri nepoštenosti. *Spoštovati morajo zakone*, ki so pred njimi enaki vsi državljani brez izjeme, i oni, ki jim vladajo, i oni, ki jih vladajo zakoni.

Zahtevamo *depolitizacijo uradništva*, aktivno in pasivno. Ne koristi uradniškemu stanu in kvari ugled njegove nepristranosti med ljudstvom, ki med njim živi, ako se do skrajnosti udaja strankarskim prenapetostim; demoralizuje in ponižuje pa uradnika, ako se ga spravlja v odvisnost od trenotka režima. Kakor za vsakega državljana zahtevamo še posebej za uradnika, da se spoštuje *svoboda njegovega prepričanja.* To svobodo je zagotoviti pragmatično!

Bela Ljubljana! Vemo, kaj smo Ti dolžni kot tretji *prestolici naše države.* Ta tvoja lastnost zahteva posebno skrb in brigo Tvojega poslanca, ki mu mora biti na umu in na srcu, da predoči državi njene dolžnosti napram Tebi.

Bela Ljubljana! Zavedamo se, da si *kulturno središče* Slovencev. Prosvetno naše žarišče, univerza in druge naše kulturne institucije morajo imeti brezpogojnega zaščitnika in pospeševatelja v Tvojem poslancu. Samobitnost kulture v Slovencih je izgraditi do mogočega viška ter ž njo najti pota v kulturo bratov Hrvatov in Srbov. Le tem potom dosežemo kedaj naravnim razvojem ono enotnost v naziranju in miselnosti, ki nas vede do *ujedinjenja našega danes* že celokupnega političnega naroda.

Bela Ljubljana! Ti si *gospodarsko središče* našega slovenskega ozemlja. To stališče Ti hočemo in moramo ohraniti neokrnjeno. Naša trgovina, naša industrija in naša obrt, ki so se razvile samoniklo iz lastnih svojih sil, iz lastne pridnosti in nadarjenosti, morajo dobiti vsestransko zaščito in pospeševanje s strani države. Ta zahteva je utemeljena tudi s stališča tisočev in tisočev *delavstva*, ki bi brez njega zapadlo gladu in uboštvu.

Someščani! Vsake volitve imajo svoja gesla. Evo naših v tem proglasu! Ne ponujamo Vam praznih obljub, ne laskamo nedosežnim željivostim. Resna volja, da Vam hočemo izpolniti kar obljubljamo in ljubezen do dela bodita Vam jamstvo, da hočemo resno vršiti svoj program, imajoč pred očmi najvišje dobro: blaginjo naroda in njegove države!

Rudolf Juvan. Dr. Vlad. Ravnihar.

„Mladinska" agitacija v Ljubljani.

Agitatorji mladinske liste v Ljubljani na povelje svojih gospodarjev pripovedujejo, da je »zmaga njihove liste sigurna« in da je vsak glas, ki se odda listi »Narodne Zajednice« dr. Ravnihar-Juvan, oddan za »klerikalce«! — Ta smešna agitacija računa očividno na to, da pamet ljubljanskih volilcev spi zimsko spanje! Pri zadnjih občinskih volitvah v Ljubljani so dobili **»mladini« 1800 glasov, Zajednica nad 2900** in Zveza delovnega ljudstva (SLS, socijalisti, komunisti) 3900 glasov. Poslednja danes oficijelno sicer ne obstoji več, toda jasno je, da ima od teh 3900 glasov dosti nad polovico t. j. nad 2000 glasov **SLS sama.** Kateri naprednjak torej odda svoj glas za »klerikalce«? Tisti, ki bo dal svoj glas mladinski t. j. manjšinski listi, ki s svojimi 1800 glasovi sploh ne more računati z zmago, ali pa tisti, ki bo volil Zajednico, ki je neprimerno močnejša od »mladinske« liste in ki najbolje izgleda za zmago! Le nič slepomišenja, gospodje »mladini«! — Seveda, Vas goni osebno sovraštvo, ki Vam narekuje devizo: vsak sme zmagati, samo dr. Ravnihar ne! Račun za volitve je tako jasen, zopetna polomija »mladinov v Ljubljani tako evidentna, da način mladinske agitacije dela naravnost vtis smešnosti in naivnosti! Te jasne številke naj prevdarijo trezno misleči naprednі volilci — njihova odločitev je dana sama po sebi!

Našim rodbinam
priporočamo našo pravo domačo KOLINSKO CIKORIJO, izvrsten pridatek za kavo.

Razmere v Trbovljah.

Poldrugo leto je od tega, kar smo padli rudarji po zadnjem nesrečnem štrajku v nesrečo in v žalostne razmere, v kakoršnih še nismo slovenski rudarji nikoli živeli. Danes se pa že pozablja, kedo je spravil rudarje v to nesrečo.

V »Zvezo rudarskih delavcev« so se ujedli takozvani komunisti iz Ljubljane kakor stenice. Imeli so v njej vso moč ter se je to zgodilo, kar so oni komandirali iz Ljubljane. Ko so se vršila mezdna pogajanja s Trb. prem. družbo, smo imeli vsi rudarji slutnjo, da bo stvar za nas slabo izpadla, če pride do stavke ter smo bili vsi proti stavki. Tudi vsi naši zaupniki so bili proti stavki. Tisto noč, ko so prišli zaupniki iz Ljubljane, se še nikomur ni sanjalo, da bo drugi dan stavka. Povelje za stavko je prišlo naenkrat iz Ljubljane, in moralo se je stavkati, če tudi ni bil nobeden rudarjev na to pripravljen. Trb. prem. družba si je pa stavko želela. Hotela je že v poletju 1923 zmanjšati število delavstva. Da ji tega ni bilo treba storiti, je dobila v komunistih prijatelje, ki so ji napravili ob najugodnejšem času stavko rudarjev. S stavko je Trbovoveljska prem. družba ogromno pridobila, ker ji ni bilo treba ves čas plačevati nikakih delavskih mezd, svoje velike zaloge premoga in premogovega prahu je pa prodajala kot zlato. Prve tedne stavke so bili komunisti zelo glasni. Zbirali so denar za stavkujoče z glasnim krikom vsepovsod. Toda niti vinarja od tega denarja ni prišlo med stavkujoče rudarje. Ko je bil denar enkrat nabran, ni bilo o komunistih v Trbovljah ne duha ne sluha. Rudarji smo bili prepuščeni samim sebi. Nismo vedeli, ali bi še stavkali ali bi začeli hoditi na delo in tako se je tudi po krivdi takozvanih ljubljanskih komunistov začela stavka krhati. Kolikor je bilo denarja pri »Zvezi« in kolikor se ga ni zaplenilo, so ga voditelji skrili pri neki ženi, namesto, da bi ga dali gladujočim rodbinam rudarjev, njihovim vdovam in sirotam. Trgovci bi še dajali kredit stradajočim rudarjem in njihovim rodbinam, če bi dobili le nekaj tega denarja kot predujem. Ampak tedanji voditelji so imeli z denarjem druge namene. Ko je prišla čez rudarje največja nesreča, ko jih je bilo veliko število v ječah, se dr. Lemež in drugi komunisti niti z me-

zincem niso genili za zapeljane svoje žrtve. Prav ničesar niso storili, da bi prišli odpuščeni delavci nazaj do kruha pri Trb. prem. družbi ali da bi jim preskrbeli službe drugod. Izgubili so se kakor kafra. Dolgo časa niso smeli med rudarje, ker jih je vse črtelo, ko so zakrivili ogromno nesrečo rudarjev, ne toliko s svojo nespametjo in neumnostjo, kakor najbrže z izdajstvom. S svojimi shodi od 1. maja do 1. junija lanskega leta so si pa demagogi znali že zopet pridobiti tla pri onem delu rudarjev, ki rad pozablja in se da hitro z demagoškimi gesli zapeljati. Danes pa že pobirajo zopet s svojim »Delavsko-kmetijskim listom« volilni fond in kričijo, da morajo razredno zavedni rudarji nje voliti in za nje denar zbirati. Le denar jim diši, naj pride iz Rusije ali Beograda, od Trbov. prem. družbe ali od rudarjev! Koristi rudarjev so jim postranska stvar in oni si še želijo, da bi šlo rudarjem slabo, da bi bilo več nezadovoljnežev in da bi imeli več pristašev! — Vprašamo vas pa, takozvane komuniste iz Ljubljane, zakaj vam pa pusti dr. Žerjev v Sloveniji vaše komunistične volilne skrinjice, ko je neodvisna delavska stranka razpuščena in je vsaka komunistična agitacija prepovedana?! **Ali ne more biti zato, ker vas dr. Žerjav rabi, kakor je vas rabila Trbov. prem. družba za zadnji štrajk?!** Komunistična stranka že pri zadnjih volitvah ni dobila nobenega mandata. Pri sedanjih volitvah je še manj upanja, da bi ga mogla dobiti. Ampak potrebna je za dr. Žerjava in »narodni blok«, da se uničijo delavski glasovi v korist »narodnemu bloku« in v škodo opozicije, ki noče vreči sedanji režim, pod katerim delavstvo toliko trpi. Če bi pa le slepa sreča nanesla, da dobijo komunisti kak mandat, bo pa ali ta mandat razveljavljen in delavski glasovi izgubljeni, ali bo pa komunističen poslanec obljubil P. P. režimu in dr. Žerjavu, da bo delal vse, kakor bo vlada hotela, da bo dobival dnevnice in morebiti še kake druge priboljške. Potem bomo pa imeli delavci slabšega poslanca, kakor bi bil poslanec nam nasprotnih strank, ker bo delal to, kar bo vlada hotela in nam bo zraven tega še trosil pesek v oči in se nam lagal. V tem slučaju ne bodo samo naši glasovi zgubljeni, ampak bomo tudi mi prodani s svojimi lastnimi glasovi! — Komunisti iz Ljubljane, pustite nas za božjo voljo že enkrat pri miru s svojo demagogijo, saj vidite, da smo vas rudarji že izpregledali!

Polajevc.

William Greens,

novi voditelj ameriškega delavstva.

Koncem lanskega leta je umrl dolgoletni voditelj delavstva v Zedinjenih državah Saumel Gompers, predsednik amerikanske federacije delavcev. Na njegovo mesto je bil sedaj izvoljen William Greens, dosedanji predsednik zveze rudarjev. Časopisi poročajo, da je Greens za zmernejšo delavsko politiko, kot je pa bil njegov prednik.

Protestiramo!

Med najbolj nesrečne diplomate, kar jih ima Jugoslavija, spada brec dvoma naš pariški poslanik v Londonu. Ta naš »diplomat« je poosobljen tip reakcionarnega politika in naša država je morala to že opetovano bridko občutiti.

Med vojno je bil Spalajković poslanik Srbije v Petrogradu in na carskem dvoru, med največjimi reakcioanarci sveta se je počutil v resnici dobro in tu je užival tudi svojemu reakcionarstvu primeren ugled. Toda naša sveta jugoslovenska stvar ni našla pri njemu nobenega razumevanja in gospodu Spalajkoviću gre čast, da je preskrbel idealnim jugoslovenskim dobrovoljcem prvo razočaranje. Celo v Rusiji so se torej izkazale diplomatske zmožnosti g. Spalajkovića kot absolutno deficitne.

Po boljševiškem preobratu ni bilo precej časa o gospodu Spalajkoviću do sti slišati. Toda skoraj na to je postal svetovno slaven in celo več kot to.

Bilo je to tedaj, ko je na seji Zveze narodov poročal človekoljubni Nansen o strahoviti lakoti, ki je razsajala v Rusiji in ko je razgrnil pred očmi diplomatov naravnost vnebovpijočo sliko groze in strahot. Pod vtisom Nansenovega referata so bili vsi diplomati in zastopniki vseh držav prepričani, da je treba priskočiti ruskemu bednemu narodu na pomoč in da sedaj ni več govora o **sovjetski Rusiji**, ampak samo o **gladni Rusiji.**

Edino g. Spalajković je imel tedaj obupno žalosten poskus, da je protestiral proti vsaki pomoči Rusiji in da je s povzdignjenim glasom izjavil, **da je bolje, če pogine tudi deset milijonov Rusov, kakor pa, da bi se poslal v boljševiško Rusijo le en vagon živil.**

Evrpo je bila konsternirana nad toliko brezsrčnostjo našega delegata, zlasti pa se je zgražal medzavezniški svet, ki ni mogel pojmiti, da se more spozabiti zastopnik onega srbskega naroda, ki je prejel toliko dobrot od Rusije, do tako nečloveškega sovraštva do ruskega naroda, pa čeprav pod boljševiškim jarmom trpečega naroda. Ruski komunisti in ves ruski narod pa ni nikdar pozabil besed, ki jih je govoril naš delegat v času, ko je zadela ruski narod tako strahovita beda, da se je na obrežju Volge pojavilo ljudožrstvo. In tega tudi ruski narod ni mogel pozabiti, zakaj po vseh mestih in vaseh, po vsej prostrani Rusiji so plakatirali boljševiki trdosrčne besede Spalajkovića, da se je vsa Rusija zgražala nad brezsrčnostjo jugoslovenskega delegata.

Tako sramoto je zastopal naš narod veliki »diplomat« Spalajković. Vsak drug narod bi takega diplomata že davno zapodil iz službe, le naša kapitalistična vlada ga še trpi in pri reševanju zadnje vladne krize je pripadla gospodu Spalajkoviću celo odločilna vloga, da je bistveno pripomogel k zmagi njega vrednega PP režima.

Pred kratkim se je g. Spalajković proslavil znova. Nekemu jugoslovenskemu novinarju je podal izjavo o naših političnih razmerah. G. Spalajković je sicer domišljavo pripomnil, da se on ne meša rad v »ta malo politiko« in da se bavi le s »ta veliko politiko«, da pa hoče vseeno povedati svoje mnenje o naši jugoslovanski notranji politiki.

Da je stališče g. Spalajkovića nad vse reakcionarno in nesprejemljivo za vsako pošteno meščansko stranko, kaj šele pa za socialistično, kakor je naša, ni treba posebej pripominjati, zato tudi o njegovi izjavi ne bi govorili, če si ne bi dovolil g. Spalajković nesramnost, kakršne je zmožen samo patentiran reakcionarec.

G. Spalajković je namreč dejal, da so vsi prečani **sami avstrijakanti in komunisti** in da gre v sedanjem volilnem boju pravzaprav samo za to, če zmagajo avstrijakanti in boljševiki, ali pa njihovi nasprotniki, katere vodi sedanja vlada.

Proti tej nezaslišani predrznosti g. Spalajkovića protestiramo kar najodločneje in energično si prepovedujemo, da bi poslanik, katerega plačujemo mi, v tujini sramotil naše ime. Slovenci in Hrvati, ki branimo ustavne svoboščine, ki stojimo v najsilnejšem boju z reakcijo, nismo nobeni avstrijakanti, **temveč avstrijakanti so tisti**, ki s pomočjo avstrijskih »Prigelpatentov« in Bedrašh receptov preganjajo jugoslovenski tisk in ki s policijo dušejo vsak svobodomiseln pokret med narodom.

Današnji mladini, ti najbolj pomilovanja vredni hlapčki režima, so tipični predstavitelji avstrijakanščine in v Ljubljani ter v Zagrebu se uvajajo metode, ki bi delale čast Skublju.

Avstrija je bila tipična nasprotnica demokracije, Avstrija je bila zlata dežela za vse fevdalne gospode, Avstrija je bila ona mizerna država, v kateri je bila ljudska volja brezmočna napram vsegamogočni in nič nevedoči policiji. In maske te stare predvojne Avstrije skušajo v današnjem volilnem boju uveljaviti hlapci režima na vse to ima g. Spalajković drznost, da psuje zagovornike demokracije z avstrijakanti!

Naj si ne domišlja g. Spalajković, da je s svojo lažjo pomagal režimu. Predobro pozna evropska demokracija g. Spalajkovića in ne zaman odklanja g. Herriot vsako občevanje z njim. Toda čeprav je laž g. Spalajkovića brez učinka, pa je vendar tako sramotna, da je ne moremo trpeti in zato pravimo:

Nikdar več se ne sme ponoviti škandal, da bi oficielni zastopnik Jugoslavije sramotil Jugoslovene! Zato je treba napraviti tudi v zunanjem ministrstvu red, zato je treba napoditi »diplomate«, kakršni so g. Spalajkovi in tovariši.

Tudi o tem odloči 8. februar in tudi zato vsi 8. februarja v boj

za kandidate bratskega sporazuma!

Premog trboveljski, ilbojski in črnomaljski,
drva, koks, oglje, šleziiske brkete dobavlja „Ilirija“ LJUBLJANA, Kralja Petra trg 8, tel. 220
Plačilo tudi na obroke.

Prekmurcem in Muropoljcem!

Odkar sta prenehala izhajati tednika »Muska Straža« v Gornji Radgoni in »Naš dom« v Murski Soboti, pogreša narod v Prekmurju ter na Murskem polju točno informirano krajevno glasilo. Na željo, izraženo nam od strani premnogih naših somišljenikov in prijateljev, smo se odločili, da začnemo z 23. januarjem 1925 znova izdajati

NAŠ DOM
Narodno-socijalističen tednik.

Kakor že leta 1923, bo »Naš Dom« i v bodoče zastopal koristi delavcev, malih kmetov, želarjev, viničarjev, obrtnikov in proletarcev sploh. V volilnem boju za narodno skupščino bo »Naš dom« zagovarjal politiko bratskega sporazuma med Srbi, Hrvati in Slovenci, h kateremu sporazumu sta se priznali in v to svrho k skupnemu nastopu zedinili Narodno-socijalistična in Davidovićeva stranka v Sloveniji. — Prijatelje našega gibanja vabimo k sodelovanju. Naročnina za »Naš dom« na leto 40 Din, polletno 22 Din, četrtletno 12 Din. Naročila sprejema uprava »Našega Doma« v Gornji Radgoni, Spodnji Griz štev. 9.

Lastništvo »Našega Doma« v Gornji Radgoni.

Historia docet.

Gospod Pašić ocara človeka s svojo patrijarhalno brado in častitljivo zunanjostjo. Zato se ne smemo čuditi, da so slovenski radikali, ki so že imeli službeno opraviti ž njim, polni hvale svojemu prvaku, da naglašajo javno in povsod njegovo očetovsko skrb zlasti za Slovence. Celo »Jutro«, ono »Jutro«, ki je še lansko leto ob tem času grdo natolcevalo g. Pašića, mu kliče danes slavo in vzklika o njem — — »mož, ki je osivel v svojem delu za narod in državo in ki ni **nikdar** vodil nobene politike proti celokupnosti.«

»Jutru« je sicer vseeno, ali napiše laž večalimanj, naj se bavi s tem poslom že od rojstva, ni pa vseeno javnosti, ki naseda taki pisavi. Zato hočemo osvežiti spomin na sledeča zgodovinska dejstva, ki nam kažejo g. Pašića v nekoliko drugačni luči.

Gospod Nikola Pašić je bil v svoji mladosti Bakuninov učenec, revolucijonar in anarhist. Takrat je bil ubog. Današnje tisomiljonsko premoženje je plod poznejših časov. Obrenovići so zapravljali državni denar doma in po inozemstvu ter gnjavili narod po upravturških običajih. Takrat ni bilo težko podžgati obče nzadovoljstvo in zanetiti upor. Padale so žrtve, g. Pašić pa si je znal zasigurati glavo. Pobegnil je v Bolgarijo, ki se je nahajala baš takrat v težkem konfliktu s Srbijo. V tem kritičnem času pred izbruhom vojne je izdal g. Pašić proglas na srbski narod, v katerem ga pozivlja, da se naj priključi Bolgarom proti lastnim bratom. Prišlo je do za Srbe nesrečne bitke pri Slivnici. Slivniški poraz je povzročil med drugim tudi Pašićev proglas. Danes pa proglaša isti g. Pašić obznano ne samo proti Radiću, temveč proti celi opoziciji obstoječi iz večine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Ko je tragično za vedno zatonila zvezda Obrenovićev, si je res stekel gospod Pašić velike zasluge za kraljevino Srbijo. Toda te zasluge so mu Srbi drago plačali. Pašić je danes najbogatejši mož v državi. Vsako njegovo podjetje so vodili sebični nameni. Iz tega razloga se ni ničesar ustrašil in ni prizanašal ne sovražnikom ne — lastnim prijateljem. Neverjetna sreča ga je vodila od uspeha do uspeha. Dosegel je več, kakor je nameraval. Proti njegovi volji se je po svetovni vojni ustanovila Velika Jugoslaija obsegajoč skoro vse Srbe, Hrvate in dve tretjini Slovencev.

Še pred svetovno vojno je g. Pašić stalno zamenjaval Slovake s Slovenci in narobe. Med vojno je prišel kot predsednik srbske vlade v stik z jugoslovenskim odborom ter sklenil ž njim tzv. krfski dogovor, v katerem se je zavezal, da bo deloval po svoji moči na osvobojenju sveh Srbov, Hrvatov in Slovencev izpod avstrijsko - madžarskega jarma. V odločilnem trenutku pa, ko se je nagibala že vojna sreča proti ententi, je v januarju l. 1918 poslal ameriškemu konzulu dr. Mihajloviću brzojav, v katerem se zavzema za slučaj, da sklene Avstro-Ogrska separaten mir z entento, za vse mogoče druge zahteve, ne ozira pa se na težnje Hrvatov in Slovencev. Da bi pa odvrnil od sebe odgovornost za ta nelepi čin, povdarja v brzojavu, da naj zastopa g. Mihajlović njegova navodila kot **osebno** mnenje, češ, da se ne bodo mogli ljutiti soplemenjaki (t. j. Hrvati in Slovenci) nanj in na srbsko vlado! Odgovor New-Yorškega konzula na ta brzojav je bil povsem odklonilen, mestoma ostro sarkastičen. Posledica — upokojitev dr. Mihajlovića.

Tako je g. Pašić. Tako izgleda njegova očetovska skrb za »soplemenjake«. Tak je ostal do današnjega dne. Dokaz za to je Vidovdanska ustava, obznana i. dr. Slovenskim radikalom pa, ki pričakujejo spas od te strani, kličemo:

»Ne moj! Indjeg oca ocem zoveš.«

IVAN ROGLIČ
trgovec in občinski svetovalec NSS v Mariboru
kandidira na listi bloka bratskega sporazuma v volilnem okraju Maribor levi in desni breg.

Čemu gremo v volitve?

Povedali smo že neštetokrat, da so bistveni predpogoji za obstoj vsake države demokracija, svoboden parlamentarizem in poštena uprava.

Najhujši sovražniki države pa so slaba uprava, korupcija in diktatura maloštevilnih nasilnikov.

Centralizem, federalizem, nacionalizem, klerikalizem in podobna demagoška gesla maloštevilnih strank pa so in ostanejo prazne fraze in varanje ljudstva toliko časa, dokler se ti pojmi zlorabljajo v nepravem času kot golo bojno sredstvo v sebične strankarske namene.

Iz teh vidikov ne bo težko presoditi sedanjega položaja v državi, ugotoviti najnujnejših potreb in si nato začrtati smernice, ki jih mora zavzeti vsak svobodoljuben državljan pri predstoječih volitvah.

Če je demokracija še možna v državi, kjer je bil večinski parlament razgnan nasilno od manjšinske diktature, naj se vpraša vsakdo, ki je prekoračil najprimitivnejše pojme politične abecede. Naj si potem poišče poti, kako bo uveljavil svoje življenske žahtevke v parlamentu, ki ga lahko vsak hip razžene peščica samosilnikov. Ali je v taki državi parlamentarizem sploh še mogoč — in čemu naj nam bo tak papirnat parlamentarizem kot igrača maloštevilnih političnih velepodjetnikov?

In če vemo, da je bil pokojni parlament obglavljen največ radi energičnega nastopa napram korupciji in nameravanega zboljšanja uprave, potem poznamo zadostno vse vzroke današnje obče nezadovoljnosti v mejah cele države, — poznamo pa tudi nalogo, ki nam jo nalagata osebni in državni interes, ko bomo metali krogljice v volilno žaro.

Za demokracijo, za svoboden parlamentarizem, za pošteno javno upravo!

Boj diktaturi, smrt korupciji! To je vse, — v tem tiči vsa politična umetnost. Če dodenemo, da smo bratomornega boja med vsemi tremi plemeni ter njega izkoriščanja do grla siti, bomo ta boj najlepše likvidirali s tem, da poženemo z volilnimi krogljicami k vragu vse, ki se ob vseh teh bolestnih pojavih okoriščajo.

Pri teh ugotovitvah pa je treba izslediti krivce vsega zla ter izmed mnogoštevilnih strank in gesel ločiti zrno od plevela. Ogledati si nam je prav na kratko stranke in njih delo in sicer strank, ki so pri krmilu vlade in strank opozicije.

Vladni stranki radikalov in samostojnih demokratov nastopata pod krinko Narodnega in nacijonalnega bloka, nasprotniki, prejšnja parlamentarna večina g. Davidovića pa pod geslom demokracije, parlamentarizma in bratskega sporazuma.

Če je »Narodni blok« res tako »naroden« si lahko pojasni vsakdo sam, kdor se bo spomnil, da je ta famozni »narodni« blok svoječasno koketiral z Nemci, Madjari, Turki in Italijani v tej meri, da lahko trdimo, da še nikdar nismo doživeli v naše kraje tacega importa teh tujerodcev, nego baš pod vlado tega čudnega »narodnega« bloka. S prefriganimi nacijonalizacijami se je okrepil nemški in žid. kapital do skrajnih mej in ne manjka dosti, da nismo že vsi Slovenci sužnji »nacijonaliziranega« nemškega kazitala. Krono vsega narodnega dela si je postavil »narodni blok« na glavo s tem, da je »nacijonaliziral« Šušteršiča. Kako bo »Narodni blok« v slučaju zmage vodil državne finance in javno uprava, to čutimo na lastni koži že celih šest let; največja reklama pa so zanj škandalozne korupcijske obtožbe napram številnim kandidatom tega čudnega »narodnega« bloka, radi katerih je moral prejšnji blok k vragu.

Nikomur ne prihaja na misel, da bo prisegal, da je bil režim g. Davidovića idealen in brez greha. Vemo pa, da ni poznal nasilstva in da se je trudil izboljšati javno upravo in popraviti večletne grehe »narodnega« bloka, v kolikor se je to dalo v času kratkih treh ali štirih mesecev sploh dočeli. Da ta režim ni bil slab, je najboljši dokaz ta, da se je moral nasilju in korupciji umakniti. Nevenljiva zasluga njegova pa je, da se mu je posrečilo pripraviti Hrvate, da so po šestletni abstinenci prišli v parlament ter se izjavili za pozitivno delo. Da do tega ni prišlo, je zopet zasluga tega nesrečnega »narodnega« bloka. Mislimo, da je dovolj.

Če nočemo od same »narodnosti« upropastiti države, tedaj se ogibljimo »narodnega« bloka s senenim vozom. Naša stranka pa bo poskrbela, da bo s svojimi krogljicami dala povdarka oni smernici, ki stremi v resnici za koristmi naroda in države.

Nekoliko pouka za volilce.

Ker živimo v dobi nasilja, je potrebno, da ve vsak volilec, zlasti pa člani volilnih komisij in varuhi skrinjic, kaj določa zakon glede tehnične izvedbe volitev.

Da potrjuje kandidatne liste pristojno sodišče, da torej o veljavnosti list odloča izključno le sodišče, je že več ali manj vsakomur znano. Da bi mogla vlada kako liste razveljaviti, potem ko jo je potrdilo sodišče in priznalo, da odgovarja vsem v zakonu predpisanim formalnostim, je popolnoma nemogoče. Res lahko vlada nasilno razpusti kako stranko. To pa nima prav nobenega upliva na veljavnost kandidatske liste, ker so jo vložili pristaši tiste stranke **kot osebe, ne kot stranka.** Tega se nasilna naša vlada tudi sama zaveda in ker so se sodišča — upamo, da brez izjeme — ravnala strogo po zakonu, bo vsekakor skušala uplivati na občinske predstojnike, da poskušajo preprečiti na katerikoli način uspehe gotovih kandidatur. Na Hrvatskem namerava baje vlada naročiti občinam, da ne smejo za kandidate HRSSS postaviti volilnih skrinjic. Ker se kaj takega prav lahko pripeti tudi pri nas, predvsem v mariborskem okrožju, kjer bo treba za volišča po 14 skrinjic, opozarjamo na to okolnost predsednike volilnih komisij, ki jih smatramo kot inteligente za toliko nepristranske, da bodo brezpogojno vsako tako namero od strani — recimo nevednih občinskih zastopnikov a priori preprečili.

Varuhe skrinjic opozarjamo, da je sodnija s tem, da je potrdila kandidatsko listo, priznala kandidatom pravico do volilne skrinjice, v katero bodo njihovi volilci metali svoje glasovalne kroglice. Te pravice torej tudi ne sme nikdo nikomur kratiti, ker bi se sicer pregrešil proti zakonu.

Nastane pa vprašanje, kdo mora preskrbeti zadostno število skrinjic. Po členu 44 volilnega zakona je dolžan minister za notranje zadeve »podvzeti vse, kar je treba, da je pravočasno pripravljeno dovoljno število skrinjic, kroglic in drugega materijala za glasovanje.« Po zadnjih volitvah so prevzele občine ves volilni materijal v svojo posest. Zato je tudi v prvi vrsti njihova skrb, da bo na dan volitev dovolj skrinjic na razpolago. — Dan pred volitvami mora volilna komisija prevzeti od občine potrebno število skrinjic. — **Če jih ne dobi, nima le pravice, temveč tudi dolžnost, da zahteva toliko skrinjic, kolikor je sodnijsko potrjenih list brez ozira na to, kateri stranki pripadajo kandidati.**

Za volilne komisije ne veljajo glede izvrševanja njihove funkcije prav nobene odredbe kakega notranjega ministra ali kogarsibodi, temveč se imajo ravnati edino le strogo po zakonu. Občinski predstojnik se mora glede neposrednih predpriprav za volitve oz. za čas volitve pokoriti predsedniku volilne komisije, ki mora po členu 58 skrbeti na dan glasovanja za red. Dolžan je torej tudi preprečiti nered, ki bi nastal s tem, da manjka ena ali več skrinjic; pri tem ga tudi ne sme ovirati noben organ državne ali občinske oblasti. Če torej na zahtevo od občine ne bi dobil potrebnega števila skrinjic, je dolžan ali sam preskrbeti — če je to količkaj mogoče — na občinske stroške manjkajoče skrinjice, ali pa sploh ne more pustiti voliti, ker manjka po zakonu določeni bistveni pogoj za volitve, da mora namreč imeti vsaka potrjena lista svojo skrinjico.

V boj za pravico in poštenje!

Blok bratskega sporazuma

sklicuje

javen volilni shod v Mariboru

ki se vrši v sredo 28. jan. ob 8. uri zvečer v veliki dvorani ‚Zadružne gospodar. banke'

Na shodu govori

dr. BOŽA MARKOVIĆ,

univerzitetni profesor, nosilec I. ste bloka bratskega sporazuma za volilno okrožje Celje-Maribor.

Na shod so vabljeni vsi volilci, tudi oni nasprotniki, ki se hočejo prepričati, kje je poštenje in pravica.

Uprava Narodnega doma, kakor tudi tvrdka Götz je **odklonila** prošnjo za prepustitev svojih dvoran za shod, češ, da se ne more dati na razpolago dvorana v politične svrhe. Shod se zato vrši v edini še za večji obisk v poštev prihajajoči dvorani, to je v Zadružni gospodarski banki. To v vednost onim, ki so radovedni, zakaj se je sklical shod ravno v to dvorano.

Deset poslancev je izključenih

iz radikalne stranke in obenem ž njimi cela vrsta najodličnejših kandidatov. Med izključenimi so ljudje, kakor poslanec Mihajlo Ranković, Žarko Miladinović, dr. Grba i. dr., ki imajo nekatere okraje popolnoma v svojih rokah. Izključenja pa še niso dovršena, ker se boj v vrstah radikalne stranke nadaljuje in je razdor med pristaši poštenenega Ljube Jovanoviča in Pašiča vedno ostrejši. Kako silen je ta razdor, kaže najlepše to, da so dvojne rad. liste vložene v 31 okrožjih. Zato je sigurno, da bo radikalna stranka v sedanjih volitvah izgubila in zato je usoda sedanjega režima zapečatena!

Z dolgim nosom.

»Pravda« poroča: Včeraj, 17. t. m. se je trdilo v političnih krogih, da je bil poslan dr. Žerjav h kralju, da mu poroča o položaju. Žerjav je v svojem poročilu predlagal kralju, da se ne dovoli postavitev skrinjic za HRSS. Žerjav pa **ni s svojim poročilom uspel** in to je napravilo na vlado mučen utis, zakaj sedaj je poraz vlade na volitvah izven dvoma«.

Slovenski naprednjaki, ali ste v resnici tako pozabili na svobodomiselnost, da smatrate za svojega voditelja moža, ki predlaga kralju volilno nasilje? Ali Vam svobodomiseln odgovor kralja res ne zadostuje?

Daleč smo prišli!

Notranje ministrstvo je izdalo poštnemu ravnateljstvu v Zagrebu nalog, da mora vse pošiljatve in telegrame, ki bi prišli na zagrebško sodišče iz Moskve, zapleniti in jih izročiti policiji.

Sodišča pod policijskim nadzorstvom! Tudi to gorostasnost moramo doživeti, tudi ta škandal ni prihranjen Jugoslaviji!

Vi vsi, ki pravite, da ste nacionalisti, ki pravite, da ste se borili za svobodno Jugoslavijo, povejte, če je za vas ideal Jugoslavija, v kateri je celo sodišče pod policijskim nadorstvom!

Ali ste res sanjali o Polizeistaatu-Jugoslaviji?

Če niste. tedaj bodite možje in izvajajte konsekvence. Osmega februarja bo ognjeni krst za patriote!

Paralela.

Davidovićev sin je padel na fronti kot vojak za osvoboditev Jugoslovenov.

Pašićev sin pa je — **Rade Pašić.**

Jabolko ne pade daleč od drevesa!

Komu ne odpre ta skromna paralela oči!

Fantazije gospoda dr. Lenarta.

V »Slovenskem Narodu«, najbolj nekritičnemu listu Jugoslavije, je priobčil gospod Lenart članek, v katerem prorokuje o izidu volitev. Davidovićevci bodo po njegovem mnenju seveda izginili in tudi zemljoradniki bodo izgubili več ko 500 odstotkov volilcev. Sploh bodo izgubile vse stranke. Edino radikalna bo napredovala za 20 mandatov in tudi samostojni demokrati bodo pridobili. Vemo, da je g. dr. Lenart plačan za to, da piše v interesu svojih šefov neresnico. Zato mu njegova lažnjiva prorokovanja ne zamerimo. Zamerimo mu pa, da fantazira nelogično in da ne laže pametno. Če bodo izgubili demokrati skoraj 30 mandatov, če jih izgube zemljoradniki 9, če bo moral oddati kar celo vrsto mandatov Radić Pribičevićevcem, kako to, da potem po dr. Lenartu Nacijonalni blok vseeno ne bo imeli večine? Kdo pa bo vendar dobil te mandate? Vemo, da od senilnega »Slov. Naroda« ni pričakovati, da bi nam to vprašanje pojasnil, zato pričakujemo odgovor od g. dr. Lenarta, nesrečnega proroka poraza Nacijonalnega bloka.

Oh, kako ste malenkostni!

»Jutro« je prepovedalo svojim raznašalkam, da bi raznašale tudi »Narodni Dnevnik«. Mladinski gospodje so tako smešni, da mislijo, da bodo s tem onemogočili »Narodni Dnevnik«, pa ne bodo dosegli drugega, ko da vzamejo par revežem zaslužek. Naravnost sram nas je, da se moramo boriti s tako malenkostenimi nasprotniki, da morejo taki ljudje sploh nastopati v slovenski javnosti. — Fej Vam!

Persekucije časopisja.

Zagrebška policija je odvzela pravico kolportaže »Večeru«, »Hrvatu« in končno še »Novostim«, ki so vseskozi monarhističen list in ki so do nedavna bile glasilo Pribičevićevcev.

Beograjska policija je odvzela pravico kolportaže zemljoradniškim »Novostim«, pa čeprav je bil list vedno odločno na stališču državnega in narodnega edinstva.

Ljubljanska policija je ustavila protizakonito »Domoljuba«, in končno preprečila s šikanami pravočasno izhajanje »Narodnega Dnevnika«, ki je bil vedno ves v službi naroda.

Tako postopa proti tisku policija v vseh treh prestolicah, kjer je kontrola javnosti najmočnejša in kjer se nasilja najtežje izvrši.

Kdo pa prešteje persekucije, ki jih mora doživeti tisk v provinci, kjer so nasilniki brez kontrole!

In sedaj vprašamo: Ali preganja tisk tisti, ki je za resnico, ki se resnice nima bati?

Ali morete biti za ljudi, ki ubijajo svobodo tiska, največjo pridobitev ljudstva?

Zato dne 8. februarja vsi v boj proti nasprotnikom svobode tiska!

Že ministri se zgražajo.

Nasilje Pribičevićevcev je tako neznosno, da je pričelo presedati celo ministrom. Te dni je podal minister Šurmin, sicer verni oproda Pašića novinarjem izjavo, v kateri pravi med drugim: »Vsak dan prihaja vedno več tožb o postopanju vladnih organov proti Hrvatom... Prišlo je že tako daleč, da so bili **zaprti kandidati monarhističnih strank.** To naravno ne odgovarja intencijam Obznane in niti interesom državnega življenja.. Da ne morem kot član vlade mirno gledati taka postopanja je jasno!«

Še bolj jasno pa je, da nasilja vlade ne moremo mirno gledati volilci in zato bo osmi februar dan obračuna z nasilniki.

Obrtniki, kaj pravite na to?

V Tecliću v Bosni je odvzel srezki poglavar brivcu Hrvatu koncesijo, ker ni pristaš vlade. Obrtniki, ali plačujete davke zato, da vas bodo preganjali tisti, ki jih vi vzdržujete?

Ali bi hotel »kandidat trgovske in obrtniške zbornice«, g. Ivan Mohorič vpeljati take razmere tudi v Sloveniji!

Na Kranjskem ima 7 volilno skrinjico Blok bratskega sporazuma

Narodni socijalisti za napredno fronto!

Tako poroča »Narod«, da je veliko gibanje narodnih socijalistov na deželi za napredno fronto. — Mi smo to vendar vedno zatrjevali, a »Slov. Narod« je vendar trdil, da narodnih socijalistov ni, a sedaj kar naenkrat to velikansko gibanje. Je veliko gibanje za napredno fronto, ki jo predstavlja »blok bratskega sporazuma« Davidovićeva demokratska stranka in NSS. Narodni blok pa je Pašićev velesrbski blok, ki ga odklanjajo Srbi, Hrvati in Slovenci.

Sedaj »Jugoslovenov« ni!

Doslej smo bili vsi Jugosloveni, Slovenci smo kar zginili, saj po pisavi »Jutra« in »Naroda« je bilo doslej temu tako. — Sedaj ob volitvah pa so Žerjavovci zopet izkopali Slovence in jih rote naj vendar gredo, da bodo bodoča štiri leta, ko »bodo« goljufi v naši državi rezali državljanom kruh, »kot Slovenci zavzeli ono odlično kulturno in vodilno vlogo, ki jim pripada«. — O, saj jo bodo zavzeli na lastno pest — a brez ljudskih goljufov. — Cekine proč!

Judeževi groši.

Gospod profsor Reisner, ki je prelomil svojo častno besedo po naročilu in v sporazumu z vodstvom mladinske stranke s tem, da si je proti jasnemu pismenemu dogovoru zadržal ljubljanski mandat — je prejel za svoje besedolomstvo plačilo: imenovan je bil ravnateljem srednje obrtne šole v Ljubljani. Čestitamo! Ker pa je bil prvotno profesor Pressl namenjen za to mesto, mu je sedaj obljubljena druga sinekura: dobi ali bogato plačano ravnateljstvo zaloge šolskih knjig, ali pa obrtno nadzorništvo, ki bi se v ta namen nalašč ustanovilo. Tudi dr. Niko Zupanič pričakuje svoje plačilo v obliki profesure na ljubljanski univerzi. Opozarjamo oba Žerjavova adjutanta, naj jima svoje obljube izpolni pred volitvami, ker po volitvah — **ne bo več časa za to!**

Kako postopa režim s trgovci?

Srezki poglavar v Tešnju v Bosni je odvzel nekemu hrvatskemu trgovcu v Tecliću koncesijo, pa čeprav ni bil trgovec nikdar kaznovan in čeprav še ni pregrešil proti nobenemu zakonu.

Toda ta »greh« je zagrešil, da ni bil pristaš režima in da ni odobraval persekucije Hrvatov.

V Ljubljani pa si upa predstavljati sebe kot kandidata trgovcev g. Ivan Mohorič, pa čeprav je v službi onega režima, ki tako nezaslišano preganja trgovce!

Tudi ta predrznost mora biti kaznovana!

Sijajen shod je imel v Beogradu minister Grisogono, pravi »Jutro«. Shod je moral biti v resnici »sijajen«, ker udeležilo se ga je celih 350 ljudi, torej natančno toliko, kolikor šteje ministrstvo za socialno politiko nastavljencev in uradnikov. Seveda so bili ti navdušeni, da so smeli na komando poslušati pesniške zanose g. ministra!

V Ljubljani ima 5 zadnjo volilno skrinjico Blok bratskega sporazuma

Deputacija državnih uradnikov pri g. ministru dr. Žerjavu.

Ko je ob priliki kraljevega provratka bival g. dr. Žerjav v Ljubljani se je oglasila pri njem deputacija državnih nameščancev pod vodstvom ministrovega osebnega prijatelja, podpresednika S. D. S. g dr. Dinko Puca. Gospod minister si je dal predstaviti navzoče, na kar se je g. dr. Puc toplo zavzel za uradniške težnje ter naglasil zlasti potrebo skorajšnjega izplačila zaostankov po zakonu. Drugače ne more jamčiti za zvestobo uradnikov pri volitvah na podlagi nezvestobe glede izplačila. Narodna stvar je ogrožena. Blok se krha. »Slovenec« prilva dan na dan s svojo zdražbarsko notico novega olja v ogenj. Vsemu temu se mora napraviti konec. — Gospod minister je vzel tople prijateljeve besede na znanje ter obljubil storiti vse, kar je v njegovi moči, da ugodi zahtevi. Predvsem hoče po zakonu o žaščiti države ustaviti do nadaljnega hujskača »Slovenca«. Uradniki bodo vse lažje pozabili na terjatev, ako jih ne bo nikdo spominjal. To se bo zgodilo v najkrajšem času, tudi če pride zbog tega s sodnijo v konflikt. Tako bo uradnikom v prvi vrsti pomagano. Sicer pa je g. Pašić javno priznal, da smatra vlada omenjeno obveznost za državni dolg. Pomislite! — Država dolguje svojim nameščencem, kakor svojim veledobaviteljem. S tem so državni nameščenci avanzirali med one redke kapitaliste, ki zalagajo državo z raznim blagom, da so tako postali njeni upniki. Kako vzvišen občutek! Ako bi se uradniki zavedali tega dejstva, bi s ponosom nosili glave po koncu zlasti še, ker jim od omenjenih svot ne bo treba plačevati davka. Zato jamči on, gospod minister Žerjav. — Ostankov vlada za sedaj res ne bo izplačala. Pravična narodna stvar požre ogromno denarja. Toda po volitvah bodo **s 1. aprilom 1925** vsem državnim nameščencem omenjene svote na razpolago. To je pribito. Saj vedo. da drži ministrova beseda kakor njegov podpis na pogodbi za — Reisnerjev mandat. — S tem zagotovilom v ušesih se je odpravila deputacija tja za vodo — **»zum Maček, dem weltberühmten«.**

Krediti za upokojence.

Ata »Narod« vedo poročati, da je vlada odobrila kredit za prejemke upokojencem, ki jim gredo po novih določilih. »Ata« pa so pozabili povedati, kdaj se bo to izplačilo izvršilo.

Vlada v težki krizi.

Konštatiramo neovrgljivo dejstvo, da je volilna vlada v težki krizi. Kako bo ta kriza končala, je jasno — režim bo padel. Je to le še vprašanje ali še pred 8. februarjem ali šele 9. svečana. Za nas je to vse eno, ker to na stvari nič ne spremeni. Režim pade — ubil se je sam, pokopalo ga bo pa ljudstvo. — Faliranemu režimu pa svojega glasu nihče ne bo dal!

Blamaža, blamaža, velika blamaža.

Vlada blamaž! Tako bi lahko imenovali volilno vlado. Vsak korak blamaža. Sedaj je pa največja blamaža ta, da je banski stol v Zagrebu odločil in razsodil, da so Radićevi aretiranci po krivici v zaporu. Zato so jih morali izpustiti iz sodnih zaporov. Seveda to na stvari nič ne spremeni, da jih je policija zopet čakala pred vrati sodišča in jih zopet aretirala in zaprla v policijske zapore na podlagi »novih« dokazov. — **In banski stol bo zopet govoril...**

Dr. Pivko ima — strah.

Dr. Pivko, nosilec liste narodnega bloka na Štajerskem ima tak strah pred našim blokom bratskega sporazuma in pred njegovim nosilcem dr. Božo Markovićem, da je v Mariboru že napovedani »veliki« volilni shod narodnega bloka — odpovedal. — Pač strah pred lastno senco!

O kandidatih.

Mariborska »Straža« od 14. t. m. se zelo intenzivno bavi z kandidaturami takozvanega »narodnega bloka« in našega »bloka bratskega sporazuma«. O nosilcu liste »bloka bratskega sporazuma« na Štajerskem dr. Božu Markoviću pravi: »G. Marković je star preizkušen ter pošten narodnjak, ki je ravno radi odkrito navdušenega rodoljubja že veliko prestal in ki je danes eden najbolj navdušenih apostolov v borbi za bratski sporazum v naši državi. Dr. Božo Marković je predsednik »Jugoslovanske Matice« koje glavni cilj je osvoboditev **naših koroških in** pod Italijo zasužnjenih bratov«. O kandidatu »narodnega bloka« dr. Pivkotu pa pravi »Straža«: »G. Gospod Pivko je bil ravno oni gospod, ki je pomagal kot plačan špijon v italijanski službi našo slovensko zemljo spravljati v italijansko malho«. — Mislimo, da je Mariborska »Straža«, ki mora že imeti za take besede tudi dokaze, s tem povedala vse.

Zopet nove volitve — 1. aprila

»Slov. Narod« pravi: »Če ne bo vlada dobila pri volitvah večine, bo takoj razpisala zopet nove volitve, ona je krepko odločena razpustiti parlament!« — In zopet ta če — če bo vlada imela čas, in če ne bo nihče drugi nihče ničesar ukrenil, in če opozicija ne bo imela zakovanih ust! — **Če, če, sami če!**

Blamaža za blamažo.

Komaj so požrli režimovci blamažo zadano po zagrebškem sodišču zaradi neutemeljene aretacije Radićevih bivših poslancev, že jim je ljubljansko sodišče vrglo v obraz drugo blamažo zaradi ustavitve izhajanja klerikalnega »Domoljuba«. Ko pa režim te blamaže ne bo še vtaknil prav v žep, bo že sledila tretja blamaža zaradi zavlačevanja dovoljenja za izdajanje »Narodnega dnevnika« itd. itd. Blamaža za blamažo! Generalna blamaža pa bo sledila 8. februarja. Pogoreto, pogoreto!

Na Štajerskem ima 14 zadnjo volilno skrinjico Blok bratskega sporazuma

Volilni izgledi za radikale in samostojne demokrate — pod ničlo!

»Nacijonalnega bloka« ni — in to ne samo pri nas, ampak tudi v ostalih krajih države ne. Radikali so povsod postavili lastne kandidate, v 26 okrožjih pa je celo med radikali samimi protikandidatje Pašićevih kandidatov — in to v nekaterih okrožjih celo kar po dva in trije. Cepljenje glasov bo vzelo in uničilo mnogo dosedanjih mandatov. Zato o napredovanju ni govora in to tem manj, čim hujši bo teror in nasilje. — S samostojnimi demokrati je še slabše. Od njih se obrača vse. Vložili so sicer par list — s prevarami, goljufijo in nasiljem. Davidović jim bo pobral več kot polovico, kar so imeli doslej. Ocenjuje se, da bodo radikali zgubili 16 mandatov, Pribičević pa 8. Samo Žerjavu ne more nihče nič vzeti — ker ni nič imel, izvzemši ljubljanski mandat, katerega pa je že zdavnaj zapravil g. Reisner s svojim besedolomstvom in »izbornim« zastopstvom javnih nameščencev, **ki še danes nimajo plače, ki jim gre.**

JOSIP RIBARIČ

profesor v Mariboru

kandidira na listi bloka bratskega sporazuma v volilnem okraju Murska Sobota — Dolnja Lendava.

Gospod dr. Korun, pojasnite!

Dobili smo poziv, da g. dr. Koruna javno vprašamo, koliko prostih voznih železniških kart mu je poslal g. minister dr. Žerjav za rdeče socijaliste. G. dr. Korun, povejte! Povejte pa tudi to, čemu tako prijateljstvo z g. dr. Žerjavom, čemu ta naklonjenost?! Ali je to tudi del kompenzacij za to, ker se ni stvoril socijalistični blok? — Kaj porečejo k temu oni sodrugi, ki Korunu še niso obrnili hrbta? Kaj poreče k temu **dr. Perić?**

Radikali proti »Narodnemu bloku«.

Glavni odbor radikalne stranke v Beogradu je izključil one radikale iz stranke, ki kandidirajo na listah »narodnega bloka« v Velikem Bečkereku in v Sloveniji. — S tem so radikali pokazali najnovejši afront proti Pribičeviću in Žerjavu, kar je smatrati za novo orijentacijo radikalov, ali z drugimi besedami rečeno: pogorel je tudi Pašić in radikali bodo iskali drugih stikov. Drugega tudi ni mogoče, ali pa bi stranka čisto razpadla. Rešiti hočejo, kar se rešiti da. — Fantazija o kaki diktaturi po volitvah — je naravnost traparija.

Zborovanje državnih uradnikov,

ki je bilo napovedano za 11. jan. t. l. je bilo na »migljaj« vlade odgodeno. Uradništvu je ta »migljaj« jako dobro znan, zato bo protestiralo proti takim migljajem 8. februarja s krogljico, ki jo bo dalo onim kandidatom, kateri bodo pod vodstvom gosp. Davidovića zares uredili vsa uradniška vprašanja, kot se morajo. G. Davidović bo uradništvu tudi vrnil dolg, ki mu dolguje država na diferenci plač. Skratka: Davidović bo nadaljeval, kjer je moral nehati! — Sicer pa bomo zborovali z uradništvom tudi še pred volitvami!

Ata »Narod« je zapustil spomin.

18. t. m. so ata poročali v »Narodu« o em, kako se je minister dr. Šurmin iz srca smejal poročilu opozicijonalnega tiska, da obstoja med njim in vlado konflikt, zaradi tega, ker mu je Pribičević »požrl« mandat. — Pribičević je dal namreč aretirati dr. Šurminove odposlance na poti, ko so ravno nesli na sodišče kandidatno listo, da jo vlože. Rok za vlaganje list je med tem potekel, ker je bilo to zadnji dan. Tako lista ni bila vložena. Zaradi tega je padel mandat dr. Šurmina v vodo. Dr. Šurmin se je pritožil pri Pašiću in zahteval zadoščenje na ta način, da naj Pribičević — gre! »Slov. Narodu« ne gre v glavo, zato so napravili tako, kakor bi se ne bilo nič zgodilo — in dr. Šurmin se je — v uredništvu »Naroda« prav »iz srca smejal«. — Prav isti »Narod« pa poroča, da sprejme kralj dr. Šurmina in Drinkovića prav zaradi tega v avdijenci in da je od te avdijence odvisno, ako Šurmin in Drinković sploh še ostaneta v vladi. — Ako podasta demisijo, se vladna kriza konča z rekonstrukcijo kabineta. — Sedaj pa se dr. Šurmin ni prav nič več »smejal«. Zato pa se smejejo ljudje, ko bitajo o »smehu« ministra v času, ko ga je drug minister naklestil in pa o atovi zmedenosti. — Na zadnje je pa konec vseh koncev ta, da se gospodje v vladi gledajo prav grdo in tudi kregajo zaradi »enotnosti« nacijonalnega bloka in pa, **da je v vladi res kriza.**

Hlapci.

»Slovenski Narod« je napisal sledeče hlapčevske besede: »Prevdarni in dalekovidni napredni elementi so krepko odločeni (kako divno je to povedano! Op. uredn.), da si **pridobe naklonjenost in zaupanje pri onih,** ki bodo v bodočih štirih letih, (če ne bo dež! Op. uredn.) vodili državno politiko in **pri tem tudi rezali kruh.«**

Ali je kasa »Slovenskega Naroda« zopet tako prazna, da bo potrebna nova finančna operacija in se bo treba prodati vnovič? — Ali je mar ati zmanjkalo »popelnov«?

Brez sporazuma ni rešitve.

Dr. Markovićeva obtožba režima.

Mi gremo združeni v te volitve. Zbrali ste se, da slišite naše mišljenje. Ne smemo večno vstrajati na tem, česar nočemo, nego vstrajati moramo v tem, kar hočemo. Nismo negativni, nego smo pozitivni. Sedmo leto se vrtimo okoli vprašanj državnega edinstva in opasnosti, a država stoji tu. Tri etape razlikujemo v naši dosedanji zgodovini. Prva etapa nacijonalne radosti in navdušenja, ta je le prehitro minula. Druga etapa, plemensko nepoverjenje, tretja etapa, borba. V prvi, kratki etapi je narod sanjal, da je z osvobojenjem dosegel mir, red in blagostanje. Toda kmalu so se pokazale pogreške. Grešilo se je od strani poedincev, grup in plemen. To je izzivalo medsebojno nezaupanje. Vzrok, ker se niso poznali, ko smo se ujedinili.

V Srbiji je bil položaj ta: Obstojali sta dve grupi, v eni Pašić z radikali, na drugi strani demokracija z Davidovićem na čelu. Obe grupi sta bili že pred vojno v nasprotstvu iz istih glavnih razlogov, kakor danes. Šlo je namreč za vprašanje našega uedinjenja. Pašić je imel drugačne misli, da osvobojuje, a ne z voljo vseh, marveč, da Srbija osvobodi vse. Davidović je nasprotno stremel po uedinjenju **z voljo celega naroda.** Ko se je po preobratu uedinjenje izvršilo, je srbska demokracija hotela, da bodi **merodajna volja naroda v demokraciji.**

Glavni vzrok nepoznanja in nezaupanja ter na srbski radikalni strani stremljenja po hegemoniji, je bilo, kot rečeno, medsebojno nepoznanje, toa pa radi tega, ker so med nami in vami stali posredniki, ki so bili ovira, da smo se obojestransko gledali samo skozi te posrednike. Posebno Hrvati so videli vse Srbe le na eni liniji.

Srbska demokracija je iskala vzroke in jih tudi našla. Znan je sestanek v Sarajevu, katerega se je udeležil tudi odlični naš znanstvenik g. dr. Cvijić. In že tu se je našel vzrok. Odločili smo se, da Srbi začnemo **sami gledati,** kaj nas loči od ostalih bratov. Sledil je zgodovinski zagrebški kongres, kjer se je ugotovilo, da iz te krize ni **rešitve brez bratskega sporazuma.** Le Pašić in Pribičević nista mogla videti te poti našega spoznanja. Nismo ostali na pol pota. (Govornik omenja Pribičevićevo špekulacijo v stranki, dokler ga niso spoznali in pognali ven). Davidoviću se je posrečil načrt ustanoviti blok sporazuma. Tudi Pašić je stvoril blok z Radićem, toda na bazi **oddaljenosti,** namreč, da Hrvati ja **ne pridejo v Beograd.** Davidović ni po vzgledu Pašića paktiral, nego je na zastavo svoje ideje le zapisal: **bratski sporazum.** In glejte, vsi, ki so to hoteli, so prihajali sami pod to zastavo. Blok je bil postavljen. A zdaj sta se Pašić in Pribičević, ki sta se doslej smejala, pričela bati. Pašić je videl v bloku nevarnost ter začel zbirati proti bloku ljudi, ki so v njegovi službi, med njimi enega Srba. Zasluga Davidovićeva je bila, da so Hrvati prišli v Beograd ter dopolnili naš parlament, vsled česar je režim ostal v manjšini. A tedaj se je zgodil čudež. Preje sta Pašić in Pribičević vpila, češ, **naj pridejo Hrvati v Beograd, da se sporazumemo. A sedaj, ko so prišli z nami v sporazumu, tedaj sta ista dva moža povzela vse, da jih ne sprejmemo.**

Tretja faza: borba je sicer težka, a ni tako težka, kot je bila druga, namreč plemensko nezaupanje. P. P. režim vidi spas države v tem, da se drži na oblasti. Kolikor več terena izgublja režim s to parolo, toliko bolj trobi v svet o opasnosti države. Tudi v radikalni stranki so dobri ljudje (n. pr. Protić, Nastas Petrović in dr.), toda nimajo moči, ker se okoli Pašića zbirajo koruptni elementi, oni, ki so sposobni za korupcijo, so sposobni tudi za vse, le da se obdrže na vladi.

Padla je P. P. vlada in došel je blok sporazuma. — Izpočetka so ga ignorirali, a ko so videli, da vztraja, da se v državo vrača mir in zaupanje, tedaj je P. P. postalo strah. Edina država smo na svetu, ki ni niti še rešila invalidskega vprašanja. Hrvati so bili že tako daleč, da so bili pripravljeni stopiti v vlado. Tega sta se Pašić in Pribičević ustrašila. Inscenirala sta razne ovire, Davidovićeva vlada je morala pasti. In tako smo prišli do volitev.

P. P. režim vztvarja na oblasti vladovanja. Toda zato treba imeti večino. Ker te večine ni, je bilo treba izdati parolo o »spasu države«, ker so Hrvati šli v vlado. Ker to še ni bilo dovolj, so segli po še bolj drastičnem sredstvu: iznašli so **boljševizem** našega kmetskega naroda. Mislili so s tem, da vzbude vse Srbe pokoncu proti Hrvatom in Slovencem, »da se spasimo«. Da bo to bolj držalo, so ta strah o boljševizmu vrgli tudi ven v tujino in po celem svetu (klici sramota). Zakaj? Zato, da s tem lažistrahom **pokrijejo vsa svoja sredstva, ki jih uporabljajo napram večini naroda in da v tem strahu polove vse zase.** Toda tudi ta načrt se jim ni posrečil. Govornik omenja kot dokaz zadnjo afero z Radićem, falsifikate itd.

Dalje postoji govornik pri dokazih terorja v zadevi svobode na univerzah. Prečita iz brošure nekaj najbolj drastičnih izpovedb prič, ki so videle, kako je beograjska žandarmerija streljala in pobijala visokošolce. (O teh dokumentih še poročamo.)

To je stanje **sile in korupcije, mi nočemo in nočemo brezzakonitosti** (viharno pritrjevanje). Mi hočemo v sporazumu uedinjen narod in hočemo, da se **umakne vse, kar stoji sedaj med kraljem in narodom, da narod sam vidi svojega kralja.** (Viharno odobravanje.) Borba 8. februarja prinese definitiven zlom. Pri nas v Srbiji režim nima nobenih uspehov. Borbenost pri teh volitvah je veliko večja kot preje. Naše vrste so kompaktne in večje kot so bile preje. Z besedami: **ideja narodnega sporazuma hoče, da se umakne ta režim!** je govornik med burnim odobravanjem končal svoj govor.

Nato se mu je tov. Roglič kot predsednik iskreno zahvalil. Zborovanje se je zaključilo s končnim govorom tov. tajnika NSS Brandnerja, ki je naglašal našo hvaležnost, da nam podaja pravo sliko o krivcih sedanjega nevzdržnega stanja, tako odličen brat Srb, kakor je ravno kandidat bratskega sporazuma dr. Boža Marković.

•

Dr. Luther
novi nemški državni kancler.

PO DRUGIH DRŽAVAH

C. E. Hughes.

Že zadnjič smo poročali, da je v Zedinjenih državah ameriških odstopil državni tajnik Hughes, ki je vodil ameriško zunanjo politiko zadnja leta. Dne 4. marca prične nova poslovna doba predsednika Coolidga in tega dne zapusti tudi zunanje ministrstvo Hughes in njegovo mesto zasede nov državni tajnik F. B. Kelogg. Hughes je pristaš republikanske stranke in bo menda pri prihodnjih predsedniških volitvah leta 1928 tudi strankin kandidat za predsedniško mesto.

NOVA NEMŠKA VLADA.

Končno je dr. Luthru, ki je po ponovnih neuspehih dr. Marxa prejel mandat za sestavo vlade, uspelo sestaviti novo vlado. Odločitev, da bo Luthru mogoče sestaviti vlado, je padla tisti trenutek, ko se je centrum odločil za vstop v vlado. Luthrov kabinet je sestavljen sedaj tako-le: državni kancler dr. **Luther** (izven strank), zunanje zadeve dr. **Stresemann** (nemška ljudska stranka), notranje zadeve dr. **Schiele** (nemški nacijonalist), delavsko ministrstvo **Braun** (centrum), finance **Senusch** (nem. ljud. stranka), kmetijstvo grof **Kanutz** (nem. nacijonalist), narod. gospodarstvo **Nenhaus** (nem. nacijonalist), promet **Krohne** (nem. nacijonalist), pravdo **Scholle** (centrum), pošte **Stigle** (nem. ljud. stranka), vojsko dr. **Gessler** (demokrat). Značaj nove vlade je levičarski. Socijalni demokrati in narodni demokrati so v ostri opoziciji.

FRANCOSKO-RUSKI ODNOŠAJI.

Poslanik francoske republike v Moskvi Jean Herbette je izročil predsedniku osrednjega izvrševalnega odbora SSSK Kalinu poverilne listine iz izjavil, da hoče delovati za lepo bodočnost obeh narodov. Spomnimo se, je rekel Herbette, vseh preiskušenj, ki sta jih morala pretrpeti oba naroda in delajmo z odkritosrčno voljo na trajni sporazum. Herbette je bil od Kalina izredno svečano sprejet.

TROCKI JE ODSTAVLJEN.

Na zadnji seji centralnega odbora ruske komunistične stranke, ki se je vršila 17. t. m. se je razpravljalo o stališču Trockega, ki ga zavzema napram ostalim vodiljem boljševizma. Na seji se je prebralo pismo Trockega, v katerem se opravičuje, da se je ni mogel udeležiti radi bolezni. Po dolgotrajni razpravi je odbor z vsemi glasovi proti dvem sklenil: da se Trockemu izreče kategorični opomin, da se mora brezpogojno pokoravati strankini disciplini; da se Trockemu odvzame vrhovno poveljstvo rdeče armade; da se z izključitvijo Trockega iz centralnega odbora ruske komunistične stranke počaka toliko časa, dokler se ne bo moglo ugotoviti, kakšno bo odslej njegovo zadržanje. S tem je rešen spor, ki je trajal nad pol leta med Trockim in vodstvom ruskega komunizma, med pristaši Trockega in Lenjina.

SEPARATISTIČNI NASTOP HLINKE.

Predsednik slovaške ljudske stranke, pater Hlinka, je naslovil na avstrijskega zveznega predsednika pismo, v katerem protestira proti naredbi avstrijske vlade, da se pri nazivanju Češko-slovaške republike izpušča črtico. V pismu naglaša Hlinka, da ima Slovaška pravico do samoodločbe. Po Hlinkovem zatrdilu ima Slovaška tekom desetih let pravico, da se z ljudskim plebiscitom odloči, če hoče biti še nadalje v državni zvezi s Čehi.

ITALIJANSKA VLADNA KRIZA.

Boj opozicije proti fašizmu se vrši z nezmanjšano silo naprej. Proti Mussoliniju so se postavili v eno fronto trije bivši ministrski predsedniki Salandra, Orlando in Giolitti, katere podpirajo tudi predstavniki močne organizacije vojnih borcev. Po razpoloženju v Italiji sodeč, je borba proti fašizmu zmagovita in ni daleč čas, ko bo konec Mussolinijeve strahovlade. Seveda prav lahko ne bo mogoče odstraniti Mussolinija. Na vprašanje nekega angleškega časnikarja, kako si Mussolini predstavlja razvoj politične situacije, če mu demokracija odreče vsako podporo, je Mussolini izjavil: Rimska republika je imela 72 diktatorjev. Ako je v kaki državi v propadanju parlamentarni sistem, je potrebno, da se eksekutivna oblast sama od sebe afirmira. Očividno hoče biti Mussolini 73 rimski diktator.

MUSSOLINI
v častni uniformi fašistovske milice.

ELITNI
KINO MATICA
LJUBLJANA
Kongresni trg

STROKOVNI VESTNIK.

Še nekaj o pravilniku bratovskih skladnic.

Vse rudarske in kovinarske strokovne organizacije se izrekajo proti pravilniku bratovskih skladnic v taki obliki, kot ga je minister za šume in rude poklonil za božič rudarjem. Vsi, ki pridejo pod ta pravilnik, ga odločno odklanjajo, ker ni v skladu z zakonom in ker ne odgovarja potrebam, katerim bi moral služiti. Le enega zagovornika ima pravilnik in to je »Jutro«, ki je prvo prineslo pompozno vest o božičnem darilu rudarjem in ki zagovarja po znanem strokovnjaku dete g. ministra za šume in rude. Seveda, če »Jutro« pravi, da je pravilnik moderen in dober, mora že biti, posebno pa če to trdi znani strokovnjak, ki je obenem pristaš g. Žerjava. Kje pa sme napisati resnico o pravilniku in kako se more zameriti g. strankinemu šefu? Gospod minister so se požurili, da pred volitvami obdarujejo »presrečne« rudarje, a je tudi tu imel smolo in sicer veliko smolo, ker te darilo vsi prizadeti lepo odklanjajo.

Mi tudi pravimo, če g. minister šum in rud nimajo boljših daril za rudarje, naj ei še taka darila sami obdržijo. Rudarji pa naj odločno zahtevajo pravilnik, ki bo imel zakonsko podlago in ki jih bo ščitil pred volje podjetnikov. — Od delavstva vplačanih vlog naj vodijo račun oni, ki vplačujejo, ne pa tisti, ki z delavcem o vsaki priliki pometajo in mu kratijo prava.

Proč z protizakonitimi pravilniki.

Trbovlje. V sredo 21. t. m. se je vršil v prostorih gostilne Pravdić strokovni shod podružnice Narodno-socijalne strokovne zveze, na katerem je številno zbranim rudarjem poročal o novem pravilniku bratovske skladnice predsednik delavske zbornice g. Melhijor Čobal, kateremu so zborovalci za izčrpno in nepristransko poročilo soglasno pritrjevali. O stališču NSSZ k temu pravilniku je poročal strokovni tajnik zveze, na kar je bila sprejeta proti pravilniku resolucija, ki jo prinašamo na drugem kraju. — Na shodu se je pokazalo, da so rudarji odločno proti takemu pravilniku.

Anketa rudarskih zaupnikov se je vršila v petek, 9. t. m. v Trbovljah in se je je udeležilo nad 100 zaupnikov. Z ankete se je poslalo rudarskemu glavarstvu naslednjo resolucijo:

Podpisana organizacija (korporacija) je proučila novi pravilnik za bratovske blagajne za zavarovanje delavcev in osobja v rudarskih in plavževskih podjetjih. Pri tem je ugotovila, da je v čl. 20 pravilnika kršeno načelo paritete in da delajo določbe v §§48, 49, 50 starostno zavarovanje popolnoma odvisno od volje podjetnikov, kateri gospodarijo tudi čez, od delavstva vplačane vloge. Obenem da previdena čl. 131 v popolnoma nezadostni meri, za dosedanje rentnike. Ugotavljamo, da je s tem kršen zakon o »zavarovanju delavcev«, za kar v pravilniku navedena naredba gospoda ministra za šume in rude ne pooblašča, proglašamo pravilnik za protizakonit in si pridržujemo vse korake proti temu pravilniku.

To protestno resolucijo so vzeli tudi zborovalci shoda NSSZ v Trbovljah za svojo in jo odposlali na pristojno mesto.

Živalski pogovori.

Priobčuje Janez Koprivar.

II. Poglavje o nacijonalizmu v modernem okovu.

Blizu tiste mlake, kjer napaja Hodjan živimo, sedi vrh tepke vrana, si obira tekuti, se stresa, si lika perje ter opreza v okolico; krog mlake pa stikajo šoje, skačejo sem ter tja ter se pogovarjajo polglasno.

»Vražja reč, reč!« se zadere prva ter zleti nizko na vejo. »Ni-li tamle na tepki »Trdokljun, vodja nacijonalnega bloka?«

»Dvek!« jo zavrne tovarišica na tleh ter stegne vrat visoko v zrak. »Da, tam je Grabež, sicer odličen član bloka, ne pa njegov vodja. Le glej, kako se klanja na veji in se zadira v svet »grab — grab«!

»Zdi se mi,« se vmeša tretja v pogovor, ki je pravkar izkljuvala lešnik ter si ga potisnila med prste na nogah, »zdi se mi, da pripravljajo zopet kako nacijonalizacijo. Le glejte, kako se zbirajo blokaši na tepki!«

»Bormeš«, meni četrta, »to šalo si bo pa treba bolj z visokega ogledati!« S temi besedami se požene v vrh najvišje bukve, da prezre okolico. »Ej!« se začudi. »Že vidim, za kaj gre!«

Radovedne se jim pridružijo tovarišice, spenjajo glave visoko v zrak ter zrejo tiho na prizor pred seboj.

Nižje doli, na pašnik je priskakljal iz gošče zajec. Po dva-, trikrat se požene naprej, nato pa obstane in počiva. Tako pride čez nekoliko časa do jarka, kjer počene. — Vidi se mu, da ni zdrav.

»Aha! Zdaj se bo pričela nacijonalizacija!« meni ena izmed gledalk na bukvi in poskoči v veselem razburjenju iz veje na vejo. »Glejte! Par črnuhov se je že spustilo iz tepke. Grabež in Trdokljun jim sledita.«

Spodaj na pašniku pa je završelo »err« in »kerr« ter tleskanje peruti. Ves v strahu se požene dolgouhec prek jarka. Toda predno doseže onstranski breg, ga že lopne vrana s perutnico, da pade v jarek. Tedaj se ga loti druga od spredaj in se mu zaleti proti glavi. Komaj se izogne zajček tej in to ubere navzgor proti jarku, ga prestreže tretja in predno se zave, ga zadene že trdi kljun in ga oslepi na desno oko. Milo veka trpinčena žival. To pa le še opogumi zločinsko tolpo. Gor in dol ter sem ter tja podijo vrane zajca po jarku, dokler ga popolnoma ne oslepijo in pobijejo do smrti. Tedaj sfrči Trdokljun žrtvi na hrbet, kavsne srdito proti Grabežu, ki se mu je preveč približal, da se le s trudom umakne udarcu, ter spregovori krilate besede:

»Nepremagljivi nacijonalni blok! V slogi je moč. Zopet smo izvojevali lepo zmago. Toda na žalost moram pričati, da vam, nesramna tolpa, zlasti pa tebi, še bolj nesramni Grabež, manjka disciplina. Da se mi nikdo ne dotakne plena, dokler se ne nasitim jaz! Razumete?«

Razumele so vrane ter čakale potrpežljivo v krogu na ostanke. Tolažile so se z dejstvom, da tudi najradikalnejši želodec ne prebavi več, kakor mu dovoljuje narava.

Od daleč pa so gledale šoje prizor in delale polglasno opazke. »Imenitno!« meni prva »Trdokljun razume izborno svoje narodno poslaništvo. Le glejte, kako mu dišijo še topla zajčja jetrca!«

»Ej! Kaj boš prigovarjala?« jo zavrne tovarišica. »Na spomlad si nacijonalizirala ti ščinkovčevo gnezdo, pa tudi nisi privoščila meni niti jajčka.«

»Hi-hi!« se zasmeje tedaj modri detel na suhi bukovi veji. »Hi-hi-hi! Čudno, kako naglo se menja pomen pojmov. Svojčas, ko sem bil še mlad, je imelo vse, kar je bilo z narodnostjo v zvezi, nad vse zvišen pomen. Danes pa... Čudno! Čudno!« — — — — —

III. Volilni shod.

Žabe v mlaki so se že davno zarile v blato in čakajo otrple, da jih vzbudi pomladansko solnce k novemu življenju. Debela ledena plast pokriva vodo, ki jo je mestoma razbil Hodjan, da omogoči živini pitje. Iz golih bukovih vej štrli ivje na vse strani, da se vidi drevje od daleč kakor posuto z belim cvetjem.

Nad mlako se pomika mesec, ponočnjak. Noč na noč jo ubira po skoroda isti poti zdaj bolj, zdaj manj iluminiziran proti domu za skalnim grebenom na zahodu. Zlasti nocoj se mu kar nič ne mudi. Komaj vidno se giblje naprej po zvezdnatem morju kakor, da si hoče dobro utisniti v spomin dogodke pod seboj.

Mimo mlake jo je baš nameril zajec nizdol proti polju. Od časa do časa postoji, napravi možica, se poigrava z uhljema ter nadaljuje pot, da pride na njivo, kjer je svoj čas rastlo korenje. Tam se ozira še oprezno okoli, nato pa izpraska iz zmrzlih tal koren, ga izdolbe, si poišče drugega in tretjega ter ju istotako pohrusta. Tako si za silo utolaži glad. Tedaj mu pridejo druge muhe v glavo.

Z vso močjo zacepeta z zadnjima nogama po zmrzli zemlji, da doni »bum-bum-bum«. Nato posluša. Čisto mirno ždi v razgovoru ter čaka odgovora na svoj brezžični brzojav. Še dvakrat ponovi znamenje, nato pa jo ubere naprej skozi goščo proti dolini, da pride na odprto polje.

Tam se je zbrala v bledi mesečini večja družba dolgouhcev na Petanovem zeljniku. Ko se prikaže novodošlec na robu goščave, se postavijo vsi »na pozor« ter ga sprejmejo s prisrčnim navdušenjem.

»Dobrodošel, Strmak«, ga pozdravlja Hromonog, kateremu so pri zadnjem lovu prestrelili kost na nogi, da izdatno šepa »dobrodošel! Važen je naš današnji sestanek, da se pomenimo glede volitev. — Zato predlagam za predsednika prijatelja Strmaka, ki ima gori na Strmi peči najvišje ležišče izmed nas vseh ter pregleda zato tudi največ sveta in najbolje političen položaj. Kdor je proti predlogu, naj potrka z nogo.«

Vse ostane mirno. Burno pozdravljen prevzame Strmak predsedstvo, sede na krtino sredi zeljnika, da ga bolje vidijo gledalci ter spregovori:

»Prijatelji! Sotrpini! Tužna je bila naša preteklost«, polna muk in težav je sedanjost, meglena leži pred nami bodočnost. Nesrečna vlada puške in psa, ki jo navadno imenujemo PP rečim, nas gnjavi, da je joj. Ozrite se krog sebe in sodite! Hromonog šepa, Škrbozob nosi vsa preluknjana ušja. Kratkorep kaže gola pleča, Škrtomir le eno zdravo oko. Vsi so invalidi, same nesrečne žrtve brezvestnega p. p. režima.

Pa ima ta režim le še privržence v takozvanem »narodnem bloku«. Kdo je ta »narodni blok«? Črna krila nosi in trdne kljune, a črne so jim tudi duše in kljuni se ne plašijo pred nobeno hudobijo. Poleti »nacionalizirajo« blokaši našo mladino, pozimi naše invalide. Komaj poči puška ali zalaja pes, že je črna tolpa nekje v bližini, da preži na nesrečne žrtve p. p. režima. Čvrstih krač mora biti oni, ki jim podnevi odnese pete. Zato se pa zbiramo tudi raje na noč, ko nam razsvetljuje naša zbornica prijatelj nas vseh, iluminirani mesec.«

»Živijo mesec!« zaorijo navzoči, zaplešejo krog govornika veseli kolo in zapojejo:

»Mesec — luna — mesec — luna —
nimaš zob in nimaš kljuna;
ti ne pokaš, ti ne lajaš,
pridno v svoji smeri vztrajaš
od izhoda do zahoda.
Bog naj čuva te zato!«
Luna — mesec — luna — mesec —
nisi jezdec, nisi pešec,
nisi zver in ne ujeda,
naš prijatelj si seveda
od zaroda do zaroda.
Slava tebi! Živijo!«

Ko se pomiri navdušenje in konča ples, nadaljuje govornik na krtini svoj govor rekoč:

»Mi zajci smo mirotvorna družba. Vse od dolgih krakov do močno razvitih pljuč je pri nas urejeno le na tek in pobeg. Toda kadar pritisne sila in gre za življenje, se znamo tudi braniti in — praskati. Taka prilika se nam nudi vsakokrat za dobo volitev. Odložimo saj pred volilno škrinjico svojo zajčjo naravo ter glasujmo proti na-

IZ STRANKE

Opozorilo vsem krajevnim organizacijam NSS! Na podlagi zadnje okrožnice prosimo krajevne organizacije, da nemudoma sklepajo o nameravanih volilnih sestankih in shodih in da to tajništvu čimpreje sporočijo, da bo mogoče ustreči vsem željam krajevnih organizacij. Vse krajevne organizacije naj skličejo nemudoma sejo in sestanke zaupnikov ter razpravljajo o okrožnici ter čimpreje izvršijo kar spada v njih delokrog. Vsaka krajevna organizacija mora biti za čas volitev v stalnih stikih z okrajnimi tajniki, kakor tudi s centralnim volilnim odborom, da na ta način omogočimo enotno organizacijo za naš volilni nastop. Poročajte točno in pravočasno o vseh akcijah, ki jih izvede okrajna ali krajevna organizacija. Vsaka organizacija in vsak strankin funkcijonar ter zaupnik mora stopiti zadnje tedne v službo stranke in storiti vse, da bo izšla lista »Bratskega sporazuma« zmagovita iz volilnega boja.

Krajevnim organizacijam NSS. Da zadostimo našemu strankinemu organizacijskemu redu, ki predpisuje, da mora imeti vsaka krajevna organizacija NSS svoj reden letni občni zbor v prvih treh mesecih v letu, opozarjamo vse organizacije, da že sedaj določijo dneve svojega občnega zbora in sicer, ako to ne bo mogoče v sedanji volilni dobi, pa zanesljivo tekom meseca februarja. Občni zbori se morajo torej izvršiti najkasneje v mesecu februarju pri vseh krajevnih organizacijah, ker se vrši v aprilu glavni strankin zbor. Vsaka krajevna organizacija naj vsaj 8 dni preje sporoči načelstvu kdaj se občni zbor vrši, da pošlje načelstvo svojega zastopnika. Po občnem zboru mora zopet vsaka krajevna organizacija tudi najkasneje v 8 dneh sporočiti tajništvu imena vseh izvoljenih funkcijanarjev in delegatov. Opozarjamo, da naj se na občnih zborih izvolijo tudi delegati za širši izvrševalni odbor in sicer na vsakih začetih 100 članov po en delegat. Pri volitvi odbora naj se ozira tudi na to, da pridejo v odbor zastopniki raznih kategorij in skupin, da na ta način zadostimo željam vseh. Na občnem zboru naj se zanesljivo zbira strankin davek ali pa naj se to izvrši potom okrožnic že pred občnim zborom. Vsaka organizacija mora brezpogojno upoštevati strankino disciplino in red, zato prosimo, da se brezpogojno drži zgorajšnjih navodil.

Glavni strankin blagajnik opozarja vse krajevne organizacije, da čimpreje pošljejo točne obračune za leto 1924 o razpečanih znamkah za strankin davek ter da istočasno sporočijo, koliko in katerih znamk potrebujejo za leto 1925. Vsak strankin organiziran pristaš mora plačati strankin davek, ker sicer nima pravice glasovanja na občnih zborih krajevnih organizacij ali drugih strankinih korporacij. V tem pogledu mora v naših vrstah vladati najpopolnejši red ter prosimo vse blagajnike krajevnih organizacij, da se brezpogojno odzovejo apelu glavnega strankinega blagajnika.

Celjsko okrožje.

Volilni shodi in sestanki so določeni začasno, ako morebiti ne bode potreba še kaj spremeniti, tako-le:

24. I. Velik volilni shod ob 8. uri zvečer v veliki dvorani Narodnega doma v Celju. Govorita dr. Boža Marković in Ivan Roglič. Vse drugo razvidno iz lepakov.

25. I. nedelja. Ob pol 9. uri dopoldne volilni shod na Ponikvi o. j. ž. pri Ošlaku.

Ob 11. uri odn. popoldne ob 3. uri pa volilni shod v Šmarju p. J. pri Habjanu.

Ta dan se vršijo v Spodnji Savinjski dolini tudi shodi v sledečih krajih:

Št. Pavel pri Preboldu po rani sv. maši.

Popoldne ob pol 3. uri shod za Gomilsko in Braslovče, kakor se z lepaki razglasi ter zvečer shod na Polzeli, ki se istotako razglasi še z lepaki.

Nadalje so predvideni shodi in volilni sestanki še za Vransko, Žalec v Savinjski dolini, ki se še posebej napravijo ter za Posavje. Kraji in dnevi se objavijo kakor bode mogoče pravočasno.

Dne 1. 2. nedelja, se vrši ob pol 9. uri zjutraj shod v Št. Jurju ob juž. železnici,

ob 3. uri v Šmartnem na Paki,

ob 7. uri v Mozirju.

na Svečnico 2. II. so shodi:

ob 8. uri zjutraj v trgu Rečica,

ob pol 11. uri dop. v Št. Janžu;

ob 1. uri pop. v Okonini,

ob 3. uri pop. na Ljubnem,

ob 7. uri zvečer v Gornjemgradu.

Vse podrobnosti povejo lepaki.

Krajevna organizacija Celje je priredila volilne sestanke oz. shode v nedeljo, dne 18. I. 1925 dopoldne v Storah, popoldne ob pol 3. uri Zagradom in zvečer v Spodnji Hudinji, na katerih sta govorila tov. dr. Dobovišek in srezki kandidat za Celje-Mozirje tov. Drag. Gobec. Zelo dobro je bil obiskan zlasti shod v industrijskem revirju Zagradom in pokazal, kako uspešno in hvaležno delo je agitacija za Blok bratskega sporazuma. Ako bi tovariši in somišljeniki v kakem kraju, za katerega mogoče dosedaj sestanek ali pa volilni shod še ni določen oz. nameravan, in tega želeli, naj to sporočijo krajevni organizaciji v Celju najkrajšim potom odnosno se naj zglasijo osebno v Celju, da zadevo sporazumno osebno in ustmeno dogovorimo in uredimo.

Ljubljansko okrožje.

Shodi in sestanki »Bloka bratskega sporazuma« se vršijo v nedeljo 25. t. m. v sledečih krajih: V Kočevju ob 9. uri dopoldne, v Žirih ob 9. uri dopoldne, v Logatcu ob 3. uri popoldne, v Domžalah ob 11. uri dopoldne, v Kamniku ob 10. uri dopoldne, na Bledu ob 10. uri dopoldne, v Dupljah ob 3. uri popoldne in v Križah tudi popoldne. Poleg tega se vrši še nešteto zaupniških sestankov v vseh okrajih ljubljanskega volilnega okrožja.

Okrajne konference »Bratskega sporazuma«. V nedeljo 18. t. m. se je vršilo v ljubljanskem volilnem okrožju 9 okrajnih konferenc, ki so bile vse izborno obiskane in na katerih se je razpravljalo o našem volilnem nastopu. Z veseljem ugotavljamo, da je za »Blok bratskega sporazuma« veliko navdušenje ter se za blok izrekajo tudi pristaši raznih drugih strank. Na teh konferencah so dobili naši zaupniki navodila za podrobno volilno delo ter zaupniki kar tekmujejo med seboj, kdo bo storil več in kdo se bo bolj izkazal v volilnem boju. Na naših konferencah ni bilo besedičenja in bombastičnih fraz, temveč se je govorilo stvarno, zavedajoč se važnosti nastopa »Bloka bratskega sporazuma«. Prepričani smo, da bo za »Blok« bratskega sporazuma« agitiral in glasoval vsakdo ki mu je pri srcu interes naše države in interes zapostavljenega proletarijata.

Občni zbor »Krajevne organizacije Narodno - socijalistične stranke v Zagorju ob Savi« se vrši v nedeljo dne 1. svečana 1925 ob 3. uri pop. v Zagorju pri Janu z nastopnim dnevnim redom: 1. Pozdrav in poročilo predsednika; 2. poročilo tajnika; 3. poročilo blagajnika; 4. poročilo načelstva NSS; 5. volitev novega odbora; 6. Slučajnosti.

Iz Kranja. Krajevna organizacija NSS v Kranju poziva vse zaupnike kranjskega volilnega okraja, da se udeležujejo zaupniških sestankov, ki se vrše vsako nedeljo od 9. do 12. ure dopoldne v dvorani hotela »Nova pošta« v Kranju. Tamkaj dobijo tovariši vsa navodila ter potrebne tiskovine za ves kranjski volilni okraj.

Mariborsko okrožje.

Naš shod v Ptuju v nedeljo, 1. t. m. je sijajno uspel, kljub temu, da so samostojni demokrati vse dvorane pokupili, da mi ne bi mogli zborovati. Toda to pot so se pošteno urezali. Doletela jih je kazen, kakršne niso pričakovali. Čeprav je prišel iz Maribora cel štab govornikov, dr. Kukovec, dr. Pivko, dr. Müller, Špindler in njihov kandidat iz Pragerskega, vseeno so zborovali pri prazni dvorani društvenega doma. Vsega je bilo na njihovem shodu do 30 poslušalcev. A na shodu bloka bratskega sporazuma v gostilni »pri belem križu«, se je kar trlo poslušalcev. Bila je silna gnječa. Vse je hotelo slišati **dr. Božo Markoviča.** Shodu je predsedoval podžupan tov. **Blažek,** kot prvi je referiral tov. **Roglič,** za njim pa **dr. B. Markovič,** ki so ga vsi poslušali z napetim zanimanjem in mu neprestano pritrjevali. Končno je izpregovoril tov. **Brandner,** nakar je bil ta sijajni shod zaključen. Samostojni demokrati so imeli slab dan, ko so zvedeli za veličasten shod bloka bratskega sporazuma. — Popoldne so se vršili sestanki v okolici.

Delavski shod v Studencih pri Mariboru se je vršil v pondeljek zvečer v gostilni pri Gačniku pri polni udeležbi. Otvoril ga je v imenu glavnega volilnega odbora tovariš **Brandner** in po primernem nagovoru podal besedo dr. **B. Markoviču,** ki je utemeljil politiko poštenega bratskega sporazuma, do katerega mora priti, da se bomo potem lahko lotili socijalnih vprašanj. Nato je govoril prof. dr. **Pečovnik** kot kandidat-namestnik za ta okraj in pokazal potrebo skupnega dela ročnega in pa duševnega proletarijata. Vsem govorom je sledilo burno odobravanje, nakar je tov. predsednik shod zaključil s pozivom, da gremo 8. februarja vsi v boj proti režimu za blok bratskega sporazuma, ki bo imel v Mariborsko-Celjskem volilnem okrožju svojo škrinjico na zadnjem mestu. Po shodu se je prof. dr. Markovič še dalje časa razgovarjal z delavci, da sliši njihove pritožbe.

Blok bratskega sporazuma ima prihodnjo nedeljo volilne shode na Ptujski gori, v Selah, Skalah, Ponikvi in več shodov v celjski okolici. Na shodih govorijo: dr. Boža Markovič, Roglič, Brandner, prof. Ribarič, dr. Pečovnik, dr. Štor, podžupan Gobec, obč. svetnik Tumpej in drugi.

Stanovanjski zakon.

(Obnove, misli in predlogi.)

(Konec.)

Visokost najemnine more zakon odmeriti le tako, da določi meje maksima in minima, vpoštevajoč krajevne razmere, kvaliteto stanovanj in ekonomsko ter socijalno kvalifikacijo najemnika. Tozadevne tabele treba revidirati v smislu sedanjih razmer.

Posamezni slučaji v praksi se le ozirajo na krajevne norme (tabele) odmera najemnine pa določa sporazum med strankami in, kjer ta ni mogoč, razsodi najemniški urad kot 1. instanca, v slučaju pritožbe pa določi končnoveljavno razsodišče kot 2. instanca, ki tvori poseben oddelek pri oblastnem stanovanjskem komisarijatu.

Stanovanjski uradi se kot nepotrebni ukinejo. Namesto njih se ustanove najemniški uradi pri občinah. Poslujejo le v svrho urejenja najemnine. Dodelitev po 1. juniju 1925 praznih stanovanj odpade; prepuste se prosti razpolagi brez vsakih predpravic. Najemniški urad, ozir. občina vodi le kontrolo o stanovanjih s pravico in dolžnostjo rekvizije razpoložljivih ali v druge svrhe vporabljivih stanovanj, to je, da sme občina rekvirirati taka stanovanja, katera bi gospodar, čeprav jih sam opravičeno ne potrebuje, ne hotel oddati v prosto izbero najemnika ali pa če bi se stanovanja skušala vporabiti za drugo vporabo (pisarne, trgovske lokale).

Najemniški urad vodi občina po svojih organih. Za razsodišče o najeminah se volijo predsednik-jurist in po en zastopnik iz društva hišnih gospodarjev in en zastopnik iz društva najemnikov. Vloge za določitev najemnine so kolka proste, plačati pa treba takso od Din 20 do 100, ki se določa po imovitosti pritožnika; če je pritožnik najemnik s pravico do ubožnega spričevala, odpade taksa. Funkcije tega razsodišča so brezplačne.

Če kaže slučaj potrebo, da se ogleda stanovanje, se taki ogledi izvršujejo brezplačno. Gospodarji so obvezni tekom 8 dni prijaviti prazna stanovanja najemniškemu uradu proti taksi 5 do 10 Din. Prijava je obvezna tudi, če je stanovanje v prosti izberi najemnika že oddano, kar treba z navedbo imena najemnika, števila sob ter visokosti najemnine posebej označiti. Gospodar ima sicer pravico proste izbere najemnika, vendar pa je pod globo Din 100 do 10.000 Din dolžan, da si izbere le najemnika, ki se izkaže s potrdilom najemniškega urada, da je tam uradno prijavil prošnjo za stanovanje. Globa zadene tudi najemnika brez takega potrdila. Tudi najemniki, ki iščejo stanovanja, so obvezni najemniškemu uradu predložiti svoje pismene prošnje z navedbo števila družinskih članov, potrebe sob, visokost najemnine, ki bi jo plačali. Taksa znaša 10 do 20 Din, kdor priloži ubožno spričevalo, ne plača takse.

Te obvezne prijave ne zasledujejo namena dosedanjih stanovanjskih uradov, marveč imajo namen: 1. možnost kontrole stanovanj, 2. organizacija borze (stanovanja) za stanovanja. Na tej borzi si lahko gospodar izbere svojega najemnika in tudi nasprotno.

Oni, ki se ne odzovejo obveznosti prijave, se kaznujejo z denarno globo od 100 do 1000 Din — gospodarji tudi do 10.000 Din. Razen te globe zgubi gospodar pravico svobodne izbere najemnika; le v tem slučaju mu najemniški urad po svoji izberi dodeli najemnika in določi brez pravice pritožbe tudi najemnino.

Ista kazen zadene gospodarja, ki bi neopravičeno navijal ceno najemnine.

Vse takse, kakor tudi globe se vporabijo pri odbitku efektivnih stroškov za pisarniške potrebščine za potreben občinski fond za gradnjo ozir. preskrbo stanovanj za silo.

Hišno najemniški davek se do polovice vporabi za splošni državni fond za gradnjo malih stanovanj, ena četrtina odpade fondu veliko županskih oblasti za gradnjo hiralnice itd. na deželi, ostala četrtina občinam za fond za zgradbo stanovanj za silo in podporo stavbnih zadrug, ki se pečajo s takimi nameni.

Zgoraj označene omejitve in obveznosti hišnih gospodarjev ostanejo v veljavi za eno leto. Po preteku te dobe zadostuje, ako svoja prazna stanovanja v istem roku brez takse prijavijo najemniškemu uradu občine. Izbera najemnika je gospodarjem prosta, obvezna je le običajna prijava.

S 1. januarjem 1927 preneha vsaka obveznost dajati prazna stanovanja na razpolago. Obenem prejenja tudi zaščita najemnikov. V splošnem ostanejo eventuelno obvezne le posebne izjeme, ki jih bo med tem pokazala izkušnja.

Stanarina podnajemnikov mesečnih se računa: 1. po ključu cele stanarine najemnika, 2. po ocenitvi kakovosti opreme in njene vporabe, 3. po ekonomski zmožnosti in socijalnem stališču obeh strak, 4. po morebitnih posebnih dajatvah.

Podnajemnik stoji napram najemniku v istem razmerju kakor najemnik napram gospodarju. Najemnik je napram gospodarju odgovoren za podnajemnika v kolikor se tiče stanovanja samega in hišnega reda. Za gospodarja je torej podnajemnik kot član rodbine najemnika.

Dosedanji delež gospodarja na podnajemnini odpade, pri dosedanjih podnajemih se primerno večja vporaba vračuna pri najemnini.

Le ako si najemnik vzame podnajemnika v stanovanja pozneje, ko je bila le za gotovo število članov najemnika določena najemnina, ali če radi posebnosti poklica ali sploh ravnanja podnajemnika dotični ali celo drugi del stanovanja trpi na zdatno večji vporabi, je gospodar opravičen od najemnika zahtevati dosedaj določeni delež podnajemnine. Najemnik, kateremu se dokaže izkoriščanje pomanjkanja stanovanj z navijanjem cen oderuške podnajemnine, zgubi v vsakem slučaju pravico do zaščite najemnikov. V tem slučaju odloči gospodar, če takega najemnika še obdrži v hiši ali ne. Na vsak način pa mora najemnik preplačano podnajemnino vrniti podnajemniku ter se podvreči ocenitvi najemniškega urada. Ti obziri veljajo le za tiste najemnike, ki so ekonomsko ali sicer tako slabi, da se preživljajo od podnajemnine; morajo pa biti pristojni v občino in mora obstojati za občino nevarnost, da bi se taki najemniki sicer, če bi se jim odvzela vsaka možnost dohodka, morali preživljati od občinske podpore. V onih slučajih, kjer teh izjemnih pogojev ni in se izkoriščanje podnajemnine prakticira kot nekaka obrt od strani scier delazmožnih in v občino nepristojnih najemnikov, preneha takoj, ko se izkoriščanje dokaže — četudi ne na direktno pritožbo podnajemnika — vsaka zaščita in vsak obzir. V tem slučaju naj se poleg povrnitve preplačane najemnine takemu najemniku takoj odpove tudi stanovanje in bivanje v občini. Rok za izselitev — 14 dni. Ako je prizadeta stranka državni ali drug javni nameščenec, naj se ga preseli v manjše stanovanje, dokler ga njegova oblast ne premesti iz občine. Ako premestitev iz važnih razlogov ni izvedljiva, naj se prizadeti izključi od prednosti pri preskrbi stanovanj v novih zgradbah.

Iste posledice zadenejo tudi podnajemnika, ki radi svojega gmotnega stanja ali iz drugih nečistih razlogov sam preplačuje podnajemnino.

Z ozirom na to, da je te vrste preplačevanje povzročilo sedanje nevzdržljive razmere ter oškodovalo večino manj ugodno situiranih podnajemnikov, naj se taki podnajemniki, če niso pristojni v občino in niso državni nastavljenci, takoj pri ugotovitvi izselijo iz stanovanja in iz občine. Mesečne sobe se smatrajo najmanj še za leto 1925 kot stanovanja obvezne prijave najemniškemu uradu. Obveznost velja le glede prazne sobe. Oprema stanovanj je odvisna od proste volje gospodarja oziroma oddajalca. Obveznost oddaje sobe pa je glede pravice proste razpolage gospodarja odvisna od istih pogojev, kakor običajno stanovanje (n. pr., ako sobo opravičeno potrebuje gospodar sam). Glede najemnine velja že pri podnajemu omenjeno. Večjo prostost kakor pri stanovanju imajo oddajalci mesečnih sob glede odpovedi, ki je v splošnem obojestransko obvezna enomesečna, sicer pa prilagodena krajevnim običajem. To pa velja le za razmerje podnajema. Ako ima najemnik mesečno sobo naravnost od gospodarja, uživa isto zaščito kot vsak drug najemnik. V tem slučaju veljajo glede odpovedi dosedanje izjeme za najemnike (ako ostane 2 mesca dolžan, zlobna poškodba itd.).

Izenačenje stanovanj — izvršeno še z likvidacijo dosedanjih stanovanjskih uradov — bo prineslo ne le zdatno odpomoč stanovanjski bedi, temveč tudi pravičneje stanje glede najemnine ter omiljenje najhujših ostrin v sedanjem napetem razmerju med gospodarjem in najemnikom. Našlo se bo mnogo dosedaj neopravičeno zasedenih, strankam nepotrebnih, oziroma zanje prevelikih stanovanj. Ne da bi se zaščita ukinila, bo z izenačenjem gospodar dobil večjo svobodo pri izberi najemnika. Stanovanjski, oz. najemniški urad odloča le v slučajih spora ali zlorabe proste izbere.

Izenačenje stanovanj naj se — da ne izzove splošne revolucije — proizvede sistmatično, po natančnem načrtu na podlagi po okrajih komisijsko izvršene kontrole.

Pri tej priliki se izvede tudi klasifikacija hišnih gospodarjev in najemnikov po njihovi socijalni in ekonomski kvalifikaciji.

Leta 1925 naj bo glede zaščite najemnikov vprašanje najemnine zaključek dosedanjega stanja in prehod k začetku nove, urejene stanovanjske dobe. Da se ta prehod izvrši kolikor mogoče brez ostrin, pa tudi brez neopravičenih obzirov, se priporoča, da vlada sama pospešuje ustanovitev komitejev zastopnikov iz društva hišnih gospodarjev in društva najemnikov.

Socijalnost pokojninskega zavoda za nameščence v Ljubljani.

Vodstvo pokojninskega zavoda je s 1. januarjem t. l. izvršilo že tretjo redukcijo uradništva ter je v okrožnici na uradništvo utemeljevalo to redukcijo z nezadostno zaposlenostjo uradnikov.

Nasproti drugim osebam in korporacijam pa se sklicuje vodstvo zavoda na to, da so upravni stroški previsoki ter da je vsled tega prisiljeno šteditи, kar pa more doseči le z redukcijo uradništva.

Kje je torej vzrok redukcije?

Istini ne odgovarja niti prvi niti drugi razlog.

Prvi razlog nezadostne zaposlenosti je ovrglo vodstvo samo s tem, da je v svojem socijalnem čustvovanju odredilo 9urni delavnik (kurijozum svoje vrste, ker so uradne ure določene od 8. do 14. in od 16. do 19. ure), češ, da se mora napraviti bilanca, ker da zastaja redno tekoče delo. Kako je to mogoče pri nezadostni zaposlenosti nameščencev, je že res čudno.

Drugi razlog redukcije drži pa še manj, ker kraljuje kljub redukciji še vedno pet mastno plačanih bogov i. s. predsednik (častno mesto, za katerega pa je imenitno plačan), direktor, poddirektor, zavarovalni tehnik brez odgovornosti (baje še študira pri nekem starejšem zavar. tehniku) ter nadknjigovodja. Da pri tako malem številu uradnikov ni potrebno toliko vodilnih oseb, je povsem jasno, ter bi bilo tu treba pričeti s štedenjem in ne pri nižjih nameščencih.

In tak zavod naj bi bil socialen?

Sploh se slišijo jako čudne govorice o tem zavodu, na katere se svoječasno še povrnemo.

šim zatiralcem! Pereat nacijonalni blok! Pereat PP režim!«

»Pereat! Pereat!« kličejo zborovalci in cepetajo z nogami po tleh, da brni daleč na okrog po zmrzli zemlji.

»Najboljši naš mirotvorni kandidat«, nadaljuje nato govornik, » bi bil res mesec, ko bi — prosim, da me ne motite z vzkliki! — ko bi, mrha, prvič ne bil vedno več ali manj iluminiran in ne bi kvaril v deliriju bedastoč in ko bi ne bil tako izpremenljiv. Le opazujte ga! Danes vam kaže poln smehljajoč obraz, čez teden dni pa bo že zopet priostren na obeh koncih. To se ponavlja venomer. K temu pa prihaja še dejstvo, da se navdušuje zdaj za Iztok, zdaj za Zapad. Nanj se ni zanašati.«

Jezno se je namrdnil mesec, ko je zaslišal drzne govornikove besede. Nevoljno se je skril za oblak, ki mu je priveslal nasproti. Vendar pa so dajale zvezde še toliko svetlobe, da so mogli zajci nadaljevati zborovanje.

»Naj se le huduje name, če hoče«, zaključuje govornik izvajanja. »Res je, da nam osvetljuje naše sovražnike, a pravtako je tudi res, da nas s svojo svetlobo izdaja našim zasledovalcem. Take politike pa ne moremo odobravati. Zato tudi ne bomo glasovali zanj. Proč s PP režimom! Proč z narodnim blokom. Proč pa tudi z dvolično mesečno politiko! V toliko, mislim, smo si edini. Zato sklepam nocojšnje zborovanje.«

Glasno priznanje je žel Strmak za svoja izvajanja. V bratski slogi so se razšli zborovalci na vse strani sveta...

TEDENSKE NOVICE

— **Današnja številka** obsega osem strani. Dobe jo tudi vsi naročniki »Narodnega Dnevnika«, da bodo opozorjeni, zakaj ni smel »Narodni Dnevnik« dosedaj že izit. Gospodu ministru za šume in rude dr. Žerjavu pač ni všeč, da bi izhajal »Narodni Dnevnik«. Na prošnjo uredništva »Narodnega Dnevnika« sporočamo, da bo list izšel v torek popoldne. — Kdor bi dobil dva izvoda **današnje** »Nove Pravde«, ker se pri ekspediciji ne da ločiti dvojnih naslovov naročnikov »Nove Pravde« in »Narodnega Dnevnika«, naj odda en izvod svojim znancem v svrho agitacije. — Prihodnji teden prične izhajati »Nova Pravda« po trikrat na teden in sicer v torkih, sredah in četrtkih. Prihodnja »Nova Pravda« izide **torej** v torek, dne 27. t. m., seveda — če ne bo policija zopet nastopila proti tiskovni svoboді, kar je v današnjih časih mogoče. Pripomnjamo, da je še pri vsakih volitvah dosedaj **neovirano izhajala** »Nova Pravda« po večkrat na teden.

*

Kandidata »Hrv. Zajednice« dr. Žanka je 19. t. m. policija v Ljubljani aretirala, ker je ta zahteva prišla iz Zagreba.

— **Duhovnik aretiran v ornatu.** — Kako deluje Pribičević s svojimi žandarji, nam dokazuje zgodbica iz Slunja v Hrvatskem Primorju. Orožniki so dobili nalog, da aretirajo župnika Mikana.. Ker ga doma niso našli, sa ga šli iskat v cerkev. Dobili so ga pri cerkvenem opravilu. To jih ni motilo, pozvali so ga, mu napovedali aretacijo in ga odpeljali v ornatu na njegov dom, da se je preoblekel ter od tam odvedli v zapor. To vse zato, ker je — **Hrvat.**

— **Reparacijsko blago.** — Na Sušak je dospela po morju velika pošiljatev železniškega materijala iz Nemčije na račun reparacij, preko 600 vagonov. Temu slede še druge pošiljatve. — To bo še »zarade«.

— **Zopet korak k centralizmu.** — Finančni minister je odredil, da morajo oddelki finančnega ministrstva v Zagrebu, Ljubljani, Splitu in Sarajevu do konca tega meseca likvidirati. — **Hvala Bogu! Že** sedaj je šlo počasi, sedaj bo pa še večji joj! — Za vsako malenkost se bomo morali podati v Beograd, ali pa pustiti vse v nemar.

— **Krediti za invalide.** — Za invalide je »vse« storjeno, da se izplačajo podpore v znesku 100 milijonov dinarjev. Invalidi naj gredo kar k »svojim« blagajnam, kjer dobe na podlagi »predpisanih« dokumentov takoj izplačane »svoje« dodatke. — Tako pravi »Slov. Narod«. Mi mu damo prav! — Kdor ima **svojo** blagajno mu bo že izplačala, če je kaj v blagajni. Iz državnih kas pa ne bo nič, so pobrali drugi!

— **Železničarji dobe denar!** — Ministrstvo saobraćaja je dovolilo sledeče kredite: 1 milijon Din za izplačilo dolga za delo, ki so ga izvršili delavci v železniških tovarnah v Nišu med svetovno vojno; 9,300.000 Din za kilometrino strojnikom in sprevodnikom. Denar dobe uslužbenci v najkrajšem času. — Verjamemo! To pa zato, ker ni povedano, kateri delavci bodo to dobili. Kdo vé, kdo in kje so delavci izza svetovne vojne? Tu je 1 milijon »zarade«. — Kdo ve, kdaj bo tisti najkrajši čas za izplačilo kilometrine? O svetem nikoli — ali pa 1. aprila! In zopet 9,300.000 Din »zarade«. — Železničarji, 8. februarja pri napisu »narodni blok« z levo roko figo — z desno pa naprej do napisa »blok bratskega sporazuma«, ki naj dboi krogljico, da se potem enkrat take farbarije nehajo.

— **Eksplozija v Zagrebu.** — 18. t. m. se je v električni centrali razpočil parni kotel. Nastala je eksplozija, ki je napravila ogromno škodo na poslopju in napravah. Zahtevala je tudi človeških žrtev. Električni promet je bil oviran, pa tudi razsvetljava je za par ur odpovedala.

— **Požar na Japonskem.** — Na Japonskem je te dni požar uničil zopet celo predmestje Osake. Japonci se že ne morejo izogniti nesrečam.

— **Popisovanje prebivalcev na Reki izvršujejo** prav italijanske oblasti. Pa kako? Kdor navede, da je po materinščini Slovan, tega kratkomalo ne vpišejo. S tem hočejo doseči, da bo Reka čisto italijanska. — »Slov. Narod« se nad tem pritožuje. Prav! A še **bolj** prav bi bilo, da bi to pritožbo poslal v Beograd onim, ki so tega krivi — to so sedanji Mussolinijevi prijatelji okrog nacijonalnega bloka.

— **Kopanje v Donavi po zimi.** — Novi Sad ima dva ugledna športnika, ki se hodita kopat v Donavo tudi po zimi v najhujšem mrazu. Eden od teh je pred par dnevi preplaval Donavo, ki je tam 750 m široka.

— **»Zapiski« Delavsko-kmečke Matice.** Izšla je prva številka nove revije »Zapiski Delavsko-kmečke Matice«. Prva številka obseza 48 strani raznovrstne vsebine in sicer: Uvodna beseda; Roza Luksenburg: Uloga militarizma v akumulaciji kapitala; D. Gustinčič: Posestne razmere v Sloveniji; Avgust Cesarec: Stjepan Radič v Avstriji; Po Vargi: Davesov načrt; —t—: V razčiščenje razredne zavesti; I. Regent: Nekaj o delavskem gibanju v Italiji; Gustinčič: K taktiki v narodnostnem vprašanju Primorskem; Politični pregled; Tehnična narodno gospodarstvo; Socialni pregled: Delavska zaščita in pravo; Gospodarski pregled; Kulturni pregled. Urejajo revijo: Regent, inž. Štebi, F. Štukelj in inž. Gustinčič. Izhaja mesečno. V razprodaji stane izvod 10 Din in se dobiva v vseh knjigarnah. Člani »Delavsko-kmečke Matice« plačajo 50 odstotkov manj. Naročnina je letno 60 Din, polletno 30 Din. Upravništvo je v Ljubljani, Za Bežigradom, lastna stanovanjska hiša. Revija je tiskana na lep, trpežen papir in ima krasen, dvobarven, moderen pritek, kakoršnega dosedaj pri nas še nismo videli.

— **Dvojni roparski umor v Vidmu pri Krškem,** o katerem smo svoječasno poročali, je sedaj pojasnjen in umorilec prijet. Jože Herceg iz Karlovca, ki sta ga umorjena Jakob in Marija Verdelj vzela sebi in mu hotela izročiti posestvo, se je polakomnil 4000 kron, umoril svoja dobrotnika, ju oropal in zakopal za hišo. Herceg je bil pa tudi oženjen in je njegova žena vedela za umor ter odnesla perilo. Oba zakonca sta bila aretirana mesec dni po zločinu.

— **Roparski umor na Dunaju.** — Na Dunaju je v IV. okraju pri belem dnevu na Karlovem trgu 21letni Karl Bergmeister umoril in oropal svojo sovražnico Berto Geislerjevo. Bergmeister je bil pokvarjen dijak iz Gradca in je na Dunaju obiskoval sedaj šolo za umetno obrt. Spoznal se je z umorjenko pred par tedni, ki je bila uradnica pri neki tvrdki ter je usodni dan šla kasirat večjo vsoto denarja. To priliko je zločinec porabil, da je izvršil zločin. Dunajska policija je bila prvemu fantalinu takoj za petami, dasi je prvotno izginil med množico ljudi brez sledu. — Gre pač drugače kot pri nas.

Ljubljana.

— **Svetosavska Beseda.** Na dan sv. Save dne 27. januarja bo priredila pravoslavna cerkvena občina v Ljubljani tradicijonalno Svetosavsko besedo. Popoldne ob 9. uri bo v dvorani »Union« mladinska šolska slava s sečenjem kolača, deklamacijami in petjem. Vstop prost. — Zvečer je Beseda v dvorani »Union« z umetniškim programom; sodelujejo gdč. Bela Kornilova, Julij Betetto, Nikola Cvejić, prof. Emil Adamič, elitni pevski zbor Glasbene Matice, svira godba Dravske divizije. Vstop proti vabilu. Vstopnice se dobe v predprodaji pri g. E. Dobriču, trgovcu v Prešernovi ulici. Reklamacije za vabila se sprejmo pismeno.

Maribor.

— **Somorilca čevljarja Milka** in družine **so prijeli v Italiji** in ko v osebi mizarskega pomočnika Čiča, ki ga je mariborska policija tako spretno poiskala. Ker Čiča Italijani ne smatrajo formelno za italijanskega državljana, ga bodo izročili našim oblastem. Čič bo v kratkem pripeljan v Maribor. Žlahtič in Čič sta stara lopova, ki imata na vesti še več drugih umorov. Razprava bo jako zanimiva.

— **Samomor mariborskega trgovca.** — Minuli teden je znani trgovec Rudi v Mariboru izvršil samomor vsled slabega finančnega stanja. Pri Limbušu se je vrgel pod vlak, ki ga je raztrgal.

Celje.

— **Občinska delegacija NSS** vztrajno in pridno na delu. Odbornki NSS so zastopani v vseh odsekih, ter se tudi redno udeležujejo sej in posameznih debat. Že v dveh sejah je dosegla s svojim možatim in složnim nastopom lepe uspehe, česar se pri vseh drugih strankah ni opazilo. Zgodilo se je celo, da je pri neki stranki polovica delegacije dvignila pri »za« roko, druga polovica pa pri »proti« glasovanju.

— **Bivša »Trutzburg«.** Dne 15. t. m. je imela naša krajevna organizacija NSS v Celju svojo odborovo sejo, in sicer prvič v bivši »Trutzburg« — sedaj »Celjski dom«. Pred prehodom na dnevni red je tajnik konstatiral z veseljem dejstvo, da je to naša hiša — v katero doslej nismo imeli vstopa, ozir. iz katere so nas ven metali. To se je v dotičnem sejnem zapisniku za spomin poznejšim časom tudi primerno protokoliralo.

Trbovlje.

— **Smrtna kosa.** V Trbovljah je 14. t. m. umrla soproga našega tovariša Franja Cukjati. Pokojnici naj bo lahka domača gruda, našemu tovarišu in prostalim naše iskreno sožalje.

Kranj.

— **Gasilci in prijatelji gasilcev pozor!** Prost. gas. in reš. društvo v Kranju priredi v nedeljo 1. februarja ob 4. uri pop. v vseh dvoranah Nar. doma svojo običajno predpustno veselico pod naslovom: **»Veliki gasilski ples«.** Odlično sodelovanje orkestra in pevskega zbora »Nar. čitalnice« ter tamburaškega zbora »Bratstvo« jamči največji užitek in zabavo.

Novo mesto.

— **Občinski odbor v Novem mestu** je na svoji seji, dne 14. t. m. obravnaval poročilo o reviziji občinskega gospodarstva v letih 1913 do 1923. Revizijo so izvršili štirje odborniki in sicer gg. Perko in Košak, ki pripadata SLS o gospodarstvu z mestno imovino ter tov. Uderman in Meršol, ki pripadata Zvezi dela in reda, v zadevi aprovizacije in vodarine. Poročilo o gospodarstvu z mestno imovino je podal g. Perko. Izvajal je obširno in navedel podrobno toliko nedostatkov, da nam prostor in čas ne dopuščata, da bi jih mogli v našem listu zaporedno omeniti. O aprovizaciji je poročal naš tovariš **Uderman.** Izvajal je, da je bilo treba aprovizacijo kot posebno panogo ločiti od drugih panog občinskega gospodarstva, v Novem mestu pa je bila z drugimi panogami tako tesno vezana, da njenega posebnega značaja niti ne poznamo. Z obširno bilanco mestnega gospodarstva je dokazal, da je vrgla aprovizacija v vseh letih njenega obstanka občini 549.711.73 K čistega dobička. Občina bi morala vrniti dobiček najrevnejšim slojem mestnega prebivalstva, ki so v najtežjih časih po vinarjih znosili skupaj to ogromno vsoto. Občinska uprava je pa s tem čistim dobičkom pokrivala druge svoje potrebščine, za kar absolutno ni bila upravičena. Vse doklade na direktne davke v navedenih letih so znašale le 416.890.06 K, toraj daleko manj, kakor znaša čisti dobiček iz aprovizacije. Aprovizacija toraj ni bila aprovizacija, ampak le sredstvo, da se prevale občinska bremena od pridobitnih in posedujočih slojev na itak že dosti revne šibkejše sloje. Z drastičnimi izgledi je dokazal poročevalec, kako cinično je občinska uprava prikrivala prizadetim revnim slojem svoje gospodarstvo z aprovizacijo. Omenil je tudi, da je odločujoča večina občinskega odbora votirala in izplačala leta 1923. takratnemu županu nagrado v znesku 10.000 kron ter s tem popravila kolikor toliko ukrep pokrajinske uprave, s katerim se je županu naložila globa 4200 K in uradna revizija na njegove stroške. Dober tek so morali imeti oni, ki so grajo višje oblasti tako honorirali — saj so vedeli zakaj —, nič manj občudovanja vredna pa je bila naklonjenost bivšega g. župana, da je to nagrado izvirajočo iz žepov revnih mestnih slojev milostno sprejel. — Poročilo odbornika **Meršola** je sestavljeno iz knjige o vodarini. Številke same na sebi so sicer suhoparne, kar pa izhaja iz njih, je tako pomembno, da se ne sme prezreti. Dokazano je, da so nosili najemniki večje breme, kakor hišni lastniki in da so prvi plačali le v letih 1920 do 1921 52.000 K preveč, da so posamezni najemniki v primeri s hišnimi lastniki plačali tudi desetkrat toliko vodarine, kakor lastniki, da se je v letih 1920 in 1921 neopravičeno pobirala 20 odstotna oz. 40 odstotna vodarina in da se je nekaterim strankam, deloma lastnikom, deloma najemnikom opuščeno plačevanje vodarine bodisi spregledalo, bodisi dopustilo, da so manj plačali, kakor je nanje pripadalo. Efekt takega pobiranja vodarine je na kratko ta, da je vodovod sedaj obremenjen z 313.000 K dolga, vrhutega pa še na vseh koncih in krajih razdrapan.— **Proti vsebini navedenih poročil ni bilo od nobene strani ugovorov.** Koncu teh poročil je stavil odbornik Meršol še predlog, da naj se poročila predlože pokrajinski oblasti, ki naj poročila prouči in ukrene, kar bi se ji zdelo umestno. Po kratkem posvetovanju je dal g. župan predlog na glasovanje. Zanj je glasovalo od navzočih 21 odbornikov in je bil torej sprejet.

Zanimivosti.

Štiri leta v deželi večnega ledu.

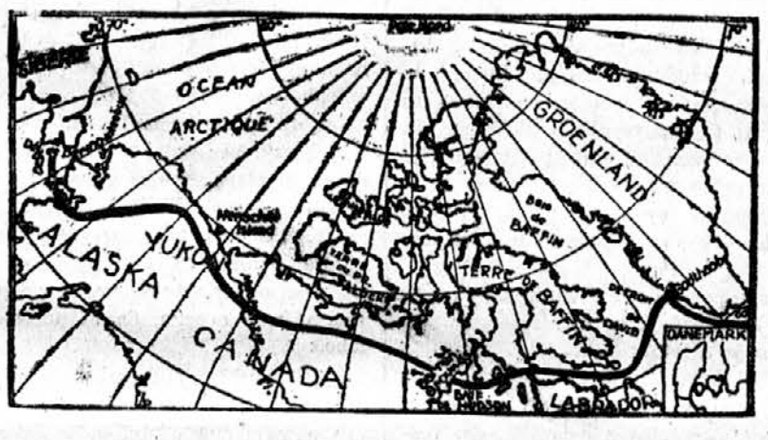

Pred tedni je končala peta Rasmussenova ekspedicija v polarne kraje, ki je trajala štiri leta. Knut Rasmussen ,ki jo je organiziral in ki je imel pri njej znanstveno važen delež, se je vrnil po prekoračenju sedemdesettisoč kilometrov. Na tej dolgi poti se je Knutu Rasmussenu posrečilo konečno najti, ugotoviti in pokopati ostanke slavne Franklinove ekspedicije, ki je v bojih z ledom poginila l. 1847.

V septembru 1921 je Knut Rasmussen na palubi ladje »Roi des Mers« zapustil pristanišče Gothad v južni Gronski in dosegel s svojimi sodelavci v bližini Lyon Inleta osamelo ozemlje, ki ga je krstil »Otok Dancev« in kjer je prezimoval.

Spomladi so se vodilni udeleženci ekspedicije razdelili. Peter Frenchen je šel raziskovat otok, Baffinovo ozemlje in Gronsko. V tej je odkril doslej nepoznane običaje Eskimov. Therkel Mathiasen je prepotoval Baffinovo ozemlje in se vrnil čez Labrador, med tem, ko je Helge Banksted zbiral narodopisne dokumente ob arktiškem obrežju Kanade in Aljaske od Beringovega morja do Sibirije. Knut Rasmussen pa je takoj nastopil svojo pot 40 tisoč milj z svojim vernim Eskimom Milkem in Eskimovko Aranlungnak, prvo Eskimovko, ki se je udeležila take ekspedicije.

Prvi cilj velikega potovalca v polarnih krajih je bil točno ugotoviti izvor Eskimov in njihova prvotna selišča, o katerih so se mnenja učenjakov silno razlikovala.

Z seboj je vzel le malo zaloge: izvzemši tobaka in kave, kar ima tam zlato ceno. Odločil se je živeti kot domačini od mesa tulnjev in rib. Podal se je na pot preko dežele kralja Viljema in čez Gentski otok v Kanadi. Po velikih težavah se mu je po 4 letih posrečilo najti zibeljko Eskimov v Barren-Grondsu in od tu zasledovati vse smeri njihovega razširjanja in obnavljati vse zveze, obstoječe med posameznimi rodovi, in to na podlagi pridobljenih narodopisnih, arheoloških, zooloških in botaničnih dokumentov, katerih število se ceni nad 20 tisoč komadov in na podlagi zaznamb pesmi, običajev in narodnih legend.

Čeprav se je naučil govorice rodov, se jim je bilo vendar le težko približati. Eskimi iz Severne Kanade in Aljaske, so mu pri njegovem prihodu zastavili pot, oboroženi do zob. Zamogel se jim je približati le na ta način, da je odložil vse svoje orožje in šel naprej z dvignjenimi rokami.

Mnogokrat se je še moral braniti proti napadom in zvijačam. Vse žene so šle proti njemu v mnogo obetajoči pantomimi, nenadoma pa so jih naskočili možje, hoteč jih pomoriti. Še-le pozneje je zvedel pomen takšnega počenjanja. Eskimi namreč pomore skoro vse deklice, ko se narode. Zato je med rodovi ugrabljanje Sabink na dnevnem redu. Ženski čar je najboljši način prevare in napada na sovražnika.

Zanimivo je, da poleg amerikaniziranih Eskimov, ki govore angleško in ki so veliki bogatini z velikimi dohodki, živijo njihovi revni bratje tako, kakor so živeli pred šest tisoč leti.

Tako je to na Herschel-Islandu in na najoddaljenejših mejah Kanade in Alaske. Tam žive Eskimi v notranjosti dežele in vzdržujejo zvezo z obrežjem s takozvanimi ženskimi čolni. Drugi zopet žive ob Beringovi ožini kakor trogloditi ter imajo svoja selišča prilepljena na skale kakor lastovičja gnezda. Dalje na jugu ima doslej neznani rod čudne obrede in nosi maske, ki so pravcato umetniško delo.

Sen Knuta Rasmussena je bil, dokončati raziskovanja skozi severno vzhodno pasažo in proniknit v Sibirijo, vendar so ga boljševiki v Nomu poučili, da je veda gotova vrsta lova na sovjetsko ozemlje. Potovalec se je moral ukloniti in se zadovoljiti z svojimi dosedanjimi uspehi. Bil je ravnokar pozvan od kanadske vlade, da bi odpotoval prihodnje leto v februarju v Kanado ter izdelal načrt za izboljšanje življenjskih pogojev eskimovskih rodov, **kakor se poroča** iz Kodanja, je fakulteta matematičnih in prirodnih ved Kurtu Rasmussenu podelila častni doktorat filozofije v priznanje njegovega dela.

Berač je prišel v neko hišo beračit, pa ni imel sreče in ni dobil ničesar. Gospej, ki ga je hotela brez daru odsloviti reče: »Gospa, če mi ne daste vsaj enega dinarja, bom naredil nekaj, česar dosedaj še nisem nikdar naredil«. Gospa se je prestrašila, mu dala dinar in vprašala kaj bi naredil. »Delat bi šel«, ji je odgovoril.

Mladinski vestnik.

»Bratstvo« na Lokah priredi v nedeljo, dne 25. jan. 1925 v gostilni Robavs na Lokah veselico. Spored: godba, ples, šaljiva pošta i. dr. Vstopnina 5 Din. Svira tamburaški zbor tuk. »Bratstva«. Začetek ob 4. uri popoldne. Ker je to naša prva prireditev, se vabi vsa sosednja bratska društva, da se prireditve v čimvečjem številu udeleže. — Odbor.

»Bratstvo« v Kranju je imelo v soboto 17. januarja prvo plesno čajanko, katera je uspela v vsakem oziru izborno. Vsi obiskovalci so bili postreženi s čajem in pecivom ter se res bratsko zabavali med prepevanjem naših pesmi, šaljivo pošto in plesom. Da je čajanka v vsakem oziru krasno uspela, je velika zasluga prireditelјev in pa darovalcev za podarjeno pecivo, predvsem br. Oblaka, Zupana in Kluna in vseh sester, ki so neumorno sodelovale. Prisrčna hvala gre tudi ge. Jakofčič, ki je prispevala čajanki s posebnim pecivom. Bratje in sestre, le tako naprej, kajti le, ako bomo složni in delavni ter gojili res pravo bratsko izobraževalno delo, bomo dosegli cilje, katere si je začrtalo naše **Bratstvo«.**

Taborniki.

TABORNIŠKI RED.

6. UDRUŽENJE.

Vsi slovenski taborniki-gozdovniki skupaj tvorijo Združenje. To je avtonomna, samoupravna organizacija, ki jo vodi in upravlja načelstvo Združenja.

7. Načelstvo Združenja.

Sestoji iz staroste, podstaroste, načelnika, podnačelnice, tajnika, poročevalca, blagajnika in 5 članov načelstva in 5 namestnikov ter 3 preglednikov.

Starosta reprezentira Združenje na zunaj in pri uradih; vodi sestanke in velike zbore Združenja. Nadzira z načelnikom posle tajništva. Če je starosta zadržan oz. odsoten, ga zastopa podstarosta.

Tajnik je svetovalec načelnika in posredovalec med rodovi in načelstvom Združenja. Vodi administrativno delo vse organizacije. Ima pa lahko več pomočnikov.

Načelnik je tehnični voditelj Združenja. Dogovorno z ostalim načelstvom daje navodila in smernice vsemu pokretu.

Podnačelnica vodi dekliške rodove in v slučaju potrebe nadomestuje načelnike.

Poročevalec podaja načelstvu poročila o delovanju rodov, zadrug in žup. Skrbi za razširjenje ideje in pripravlja tla za ustanovitev novih organizacij.

Načelstvo se izvoli na letnem velikem zboru Združenja. Ima pravico sprejeti v odbor (kopirati) veščake v posameznih strokah. Poleg načelstva se lahko sestavi **posvetovalni odbor,** ki ga tvorijo delavci (nečlani) na polju telesne, duševne in nravstvene vzgoje, v kolikor se njihova stremljenja strinjajo s težnjami Združenja. Njihovo število ni omejeno.

8. ZBORI IN POSVETI.

Zbor tvorijo vsi taborniki gozdovnikov, nikakor pa ne novinci, ki še niso napravili taborniškega izpita. Ako se jih pa vseeno pripusti na zbor, nimajo glasovalne pravice in se lahko udeleže zbora le kot gostje. Zbore prireja rod, zadruga, župa ali pa Združenje. Na zborih rodu se napravljajo in završujejo izpiti, slovesne obljube, podaljšujejo se orlova peresa. Rodov svet je dolžan predložiti vsa tehtna in važna vprašanja, v kolikor niso pridržana višjim inštancam v odločitev. Zborom rodu predseduje glavar. Rodov svet ali katerikoli njegov član je lahko vselej na odgovor pred zbor poklican.

Zbori rodu so šole taborniškega življenja. Tu se razlaga in poučuje, vprašanje in odgovarja, pripoveduje in pojasnjuje. Bero se sestavki, primerni naši misli, posamezniki ali manjše skupine predvajajo svoje spretnosti in kažejo svoja dela, tu je ognjišče vse rodove zabave, godovniških plesov, iger in petja; vse življensko delo je osredotočeno okoli tabornega ognja na zborih.

Svet Združenja je sestanek članov načelstva Združenja, župnih načelnikov in poročevalcev ter odposlancev zadrug. Ta svet Združenja predlaga pravila, zakone, sestavlja programe za veliki zbor Združenja, debatira se o skušnjah in nazorih posameznih funkcijonarjev.

Veliki zbor vsega Združenja je preokoren za podrobne debate, zato ima bolj slavnosten značaj, je pregled dela v rodovih, letno zrcalo življenja v Združenju.

Doba zborovanj. Družina ima sestanek ali izlet vsaj enkrat na teden, rod ima vsakih 14 dni posvet, mesečno pa zbor. Župa priredi zbor vsako leto. Po potrebi priredi zbor širše načelstvo župe, sestavljeno iz članov župnega načelstva in glavarjev posameznih rodov. Združenje ima zbor enkrat na leto. Veliki zbori rodu, župe, zadruge in Združenja se morajo razglasiti po brzoselu (če ga ni pa po tajniku) vsaj mesec dni poprej (v taboru 3 dni).

Naročajte „Novo Pravdo“.

Hektografične aparate in zvitke, barvne trakove, ogljen papir, povoščeni papir

kupiš najceneje pri LUD. BARAGA, LJUBLJANA, Šelenburgova ulica štev. 6, I. nadstr., vrata 10.

Tajinstveni morilec deklet.

(Nadaljevanje.)

»Najdražji Edvard,« dê in ga prime za roko, »sedaj že niti ne vem več, kolikrat se vam že moram zahvaliti za rešitev iz grozeče nevarnosti. Hoteli ste me obvarovati nevarnosti ter pri tem tvegali lastno življenje, vrli, plemeniti mož!«

William si je bil iz njegovega pripovedovanja docela na jasnem, v kaki nevarnosti se je nahajal zvesti prijatelj.

»Danes ponoči jo doleti njena usoda« reče zamolklo »umreti mora!«

»Toda ona mi je prizanesla« pristavi Edvard.

Mož s krinko upre oči v tla.

»Da, to je storila, ali ona ve za mojo skrivnost. Pogin nam preti, če ta ženska ostane živa. Zato iikakega ugovora, najdražji mi prijatelj, sedaj gre za samoobrambo. Tereza Gardiner mora umreti!«

Edvard nič ne odvrne. Če se je mož s krinko enkrat za kaj odločil, potem je itak vsaka beseda zaman.

»Danes ponoči naj umre!« ponovi grozni mož in se dvigne. Nocojšnjo noč mi Tereza Gardiner ni več varna!«

— — — — — — — — — — —

In tako potekajo počasi večerne ure. — Mož s krinko se je odločil, da tvega vse, čeprav mu Edvard na vso moč prigovarja, da naj se ne poda sam v vilo, ker so črnci brez dvoma pogumni in za vse sposobni ter bodo branili svojo gospodinjo do zadnjega diha.

Smehljaje odkloni tajinstveni mož Edvardovo ponudbo, da ga sme spremljati v vilo. — Ravnokar hoče oditi na vrt, od tam pa preko ograje v sosednjo vilo, tedaj pa naglo vstopi v sobo mož s podmornice.

»Čemu motite?« ga neprijazno nagovori mož s krinko.

»Milostljivi gospod, dama iz sosedne vile se je ravnokar odpeljala z vozom v spremstvu dveh črncev. Opremljena je popolnoma za potovanje.«

Mož s krinko udari z nogo ob tla.

»Aha, potemtakem se vendarle boji. In sedaj niti za njo ne morem, ker se moram skrivati, da me ne prime policija. — Toda kljub temu Tereza Gardinér vendarle ne uide svoji usodi, ker jo moram najti, kajti ona ve za mojo skrivnost.«

Grozeče dvigne stisnjeno pest. Kmalu pa se umiri ter pravi Edvardu:

»Idite z menoj, prijatelj moj, tudi mi moramo še danes ponoči oditi iz te vile. Pridite, da se posvetujeva, kaj naj vse ukreneva proti spletkam te vražje ženske. Pod vsakim pogojem jo morava najti. Vi navidezno ugodite njenim zahtvam, tedaj pa zapeljivo lahkoživko doseže moje jekleno bodalo, pri življenju ne sme ostati!«

Pod okriljem noči.

Doba vročih poletnih dni je pri kraju. Prebivalci glavnega angleškega mesta se vračajo s počitnic in oddiha v svoja stalna bivališča. Tudi Ellen se je s svojo materjo že vrnila v London ter se zopet nastanila v Williamovi hiši. Bolezen njene matere se je čimbolj slabšala ter je morala često po več dni ostajati v postelji.

Policija ni obeh dam po njunem povratku v London niti najmanj nadlegovala, bodisi da je imela sedaj opravka v drugih bolj važnih zadevah, bodisi da je bila uverjena, da je William Morris pobegnil v inozemstvo.

Ellen ni svojega zaročenca videla izza njegovega zadnjega obiska na Škotskem. Pač pa dobiva, odkar se je vrnila v London, prav pogosto pisma od njega, skoro vsak dan ji prinese postarni oskrbnik kako njegovo pismo. Od oskrbnika zve edinole da prinaša pisma ponoči nepoznan mu mož, ki jih pušča v vrtu na dogovorjenem mestu.

Na Elleninem angelsko lepem obrazu je danes opaziti naravnost blaženo smehljanje — saj se ima danes po dolgem presledku sestati s svojim Williamom. Zgodaj zjutraj je že prinesel postarni oskrbnik Williamovo pismo naslednje kratke vsebine:

Moja draga Ellen!

Danes, dragica moja, se hočem sestati s Tabo na kratek razgovor. Priti pa morem v hišo šele ponoči. Še vedno leži sumnja na meni, vendar pa se nadejam, da bo zadeva, v kateri pada sum name, kmalu razjašnjena. !

Ellen, ali mi zaupaš? Ali hočeš danes ponoči čakati name v salonu? Takoj po polnoči sem tamkaj!

Tvoj William.

Ellen sedaj nič več ne dvomi nad njegovo zvestobo, njeno ljubeče srce naravnost koprni po izvoljencu njenega srca, kateremu sedaj popolnoma zaupa. Nikdar ni skušal zlorabiti njene ljubezni, dasi sta se na Škotskem večkrat sestala v tihi polnočni uri. Solze ji stopijo v njene lepe, modre oči, če se le zamisli, da se mora njen izvoljenec skrivati v kakem brlogu, kjer nima niti najmanjših udobnosti. Pa zopet ji uhajajo misli k njegovi čudodelni ladji, ki mu nudi varstvo in vsaktero razkošje. In ta misel vpliva pomirjevalno na njene razburjene živce.

Do večera sedi Ellen pri postelji matere, ki je vsled bolezni tako betežna, da niti z besedico ne omeni Williana. Postarna dama je postala popolnoma brezbrižna napram svoji okolici in mrzel znoj oblije ubogo Ellen, če se le zmisli, da bi ji neizprosna smrt mogla odvzeti ljubljeno mater.

Ker je gospo Moris le redkokdaj objel blagodejen spanec, je zdravnik, eden najspretnejših londonskih doktorjev, ki je lečil bolnico, odredil lahke morfijeve injekcije, s čemur je bolnico na umeten način uspaval do jutra. Elleni je seveda to umetno uspavanje danes posebno dobrodošlo, sicer bi se mogla le nekaj minut odtrgati za razgovor s svojim zaročencem. Kajti mlada deklica je bila v svoji otroški ljubezni do matere tako vestna, da se ni nikdar za dalj časa odstranila od bolniške postelje svoje matere, četudi je poleg nje čuvala pri postelji zanesljiva bolniška strežnica.

Danes pa se dozdevno vleže Ellen zgodaj k počitku, vendar pa se zlekne le po divanu, da se nekoliko odpočijejo njeni utrujeni udje. V mislih pa še vedno le pri Williamu.

Konečno vendarle napoči težko pričakovani trenutek! Na steni je odbila polnoč. Ellen se takoj dvigne z divana ter se utripajočega srca poda v salon. V roki drži majhno svetilko, docela ovito v svileno rdečkasto tkanino, ki ji nudi le prav medlo razsvetljavo. Oh, ko bi mogla Ellen samo sebe videti pri tej razsvetljavi! V svetli svileni obleki ter z bujnimi po hrbtu plapuločijimi zlato rumenimi lasmi je Ellen bolj podobna pravljični vili kot živemu bitju, ki je prišla iz nepoznanih svetov osrečevat betežno človeštvo.

Tedaj se počasi odpro vrata salona. Pritajen vzklik začudenja zadoni Elleni na ušesa. Hitro postavi svetilko na mizico in plane proti vratom, v roke Williama, ki svojo lepo nevesto kar najbolj nežno privije k sebi ter vroče poljublja.

»Konečno si zopet pri meni,« šepeče Ellen, »ah — kako težko sem te pričakovala!«

William povede svojo zaročenko do divana ter se usede poleg nje.

»Kako je s teto?«

Prav v skrbeh sem za mater, njena brezbrižnost za vse, kar se godi okrog nje, me navdaja naravnost z bojaznijo, da, večkrat se celo pripeti, da me več ne pozna.«

»Ne obupavaj, draga moja, teta bo že zopet okrevala; njena močna narava je že preje podobne napade premagala.«

»Oh, William, da bi se hotele tvoje besede uresničiti! Po dnevi in po noči nimam miru pred groznimi skrbmi.«

Oba obmolkneta; zato pa govore tem slajše medsebojni poljubi.

»William,« de črez nekaj časa Ellen ter se tesno privije k svojemu zaročencu, »povej mi, kako gre Bessy in Molly, mladima soprogama tvojih tovarišev?«

»Srečni sta, Ellen, in to je tudi vse, kar vem!«

»Ah, naravnost zavidam ju!«

William nežno privije Ellen na svoja prsa.

»Kmalu bosta morda onidve tebe zavidali, dragica moja. Bodi uverjena, da tvoja sreča ne bo nič manjša. Najudanejša ljubezen naj ti bo celo tvoje življenje v nagrado, da hočeš postati moja ter me povsod spremljati; saj to menda hočeš?«

»Kamorkoli želiš, William, v trpljenje, v smrt, vse prenesem z veseljem, da imam le tebe!«

»Ellen, moja ljubljena Ellen!«

»William, povej mi, kje se sedaj skrivaš; pa ne da moraš morda mnogo pomanjkanja pretrpeti?«

William ji prijazno smehljajoč odvrne: »Moja draga Ellen, živim v izobilju kot ti. In nikdar tudi ne okusiš pomanjkanja, to bodi moja skrb! Tvoje življenje bo preje podobno življenju kraljice kot pa da bi imela pogrešati le najmanjšo udobnost!«

»Ampak povej mi vendar, William, kje se skrivaš? Saj veš, da je tvoja skrivnost obenem moja skrivnost.«

»Gotovo, Ellen, in vse to tudi še zveš. Vedi torej, da imam ob cesti na zapadnem obrežju še eno hišo, ki je od zunaj docela priprosta, zato pa v notranjščini tembolj razkošno opremljena.«

»Na zapadnem obrežju?« se čudi Ellen. »Ali ni to v Whitechaplu, najbolj razupitem delu našega glavnega mesta?«

»Čisto pravilno, dragica, toda moral sem tamkaj večkrat bivati, ker imam pod oboki te hiše spravljeno svojo podmornico, ki od tamkaj na dnu Temze vsakokrat nevidno odplove na širno morje.«

»Ampak, William, zakaj si svojo skrivnost tako skrbno prikrival, ali ne sme nihče vedeti za obstoj te čudodelne ladje?«

»Ne, nikdo, Ellen! Sam sem zgradil železno ladjo, ali naj morda drugi brez truda

Priporočamo trgovino
Josip Petelinc
Ljubljana, blizu Prešernovega spomenika za vodo.
Najcenejši nakup
nogavic, žepnih robcev, brisalk, klota, belega in rujavega platna, šifona, kravat, raznih gumbov, žlic, vilic, sprehajalnih palic, nahrbtnikov, potrebščin za šivilje, krojače, Solingen škarij za prikrojevanje in za obrezovanje trt.
NA VELIKO IN MALO

dosežejo to, kar sem jaz po večletnem, napornem delu izumil?«

»Če pa sedaj eden izmed posadke izda tvojo skrivnost?«

Z jasno donečim glasom odvrne William:

»Tega se mi ni bati, Ellen, moji ljudje se dajo preje usmrtiti, kot da bi le z besedico izdali mojo skrivnost!«

Ellen obmolkne. Nikakor si ne more tolmačiti, kako je mogoče, da bi Williamovi ljudje bili tako navezani na svojega zapovednika. Pa ne da za tem tiči nova skrivnost? Vendar pa ne mara dalje izpraševati.

»Kako si lepa!« prekine črez nekaj časa William za oba nekam mučen molk.

»Ne govori tako!« de Ellen proseče, »jaz sem tvoja Ellen, druzega nič!«

William jo nežno objame in poljubi.

»William,« prične Ellen tiho in beseda ji skoro zastane v grlu, »ali mi nočeš pokazati tvojo hišo?«

On se nasmehne, rekoč:

»Glej no, kako radovedna je moja ljubka izvoljenka. Da, Ellen, tudi to hišo boš videla, naletela boš ondi na Bessy in Molly, ampak sedaj še ne, srček moj; saj je mogoče, da oblastvo na skrivaj opazuje vsak tvoj korak, ker sedaj z gotovostjo domneva, da se tupatam sestajaš z mano.«

»Prav imaš, William, potrpeti hočem!«

»Ali te ni policija nič več nadlegovala?« vpraša William .

»Ne, odkar sem se vrnila s Škotske, nisem ničesar opazila, da bi poizvedovali za tabo.«

»In baron Hardy?«

»Tudi njega nisem nič več videla.«

William opazi, kako se je Ellen pri tem imenu ustrašila. Je pa oprezen dovolj, da z nobeno besedo več ne omeni tega imena; kajti če se le zmisli na tisto usodepolno noč, se mu že krči srce, skrivnosti tiste noči naj se nič več ne spravi v razgovor. Saj tudi Ellen nikdar z nobeno besedo ne omeni, da ji je nekoč prelomil zvestobo — preteklost naj bo zapisana pozabljivosti!

»In kljub nevarnosti se hočeš sedaj ponoči napotiti proti svoji hiši ter se podati na cesto, kjer ti povsod preti nevarnost,« toži Ellen. »Zopet moraš v megleno noč, oh William, ostani vendar, saj te ne bo nihče iskal tukaj!«

»Ne, dragica moja, tudi jaz sem uverjen, da me ne bo nihče tukaj iskal, toda podnevi se ne maram podati v svojo hišo, zato moram že oditi od tebe pod okriljem tihe noči.«

»Preje bi bila naravnost v smrtnem strahu za tebe, toda sedaj že dalj časa ni ničesar več slišati o strašnem morilcu deklet, ki je poprej svoja grozodejstva izvrševal predvsem v Whitechaplu.«

William ničesar ne odvrne.

»Občutek imam, da se je strašni morilec skesal svojih dejanj,« nadaljuje Ellen tiho, »ali nisi tudi ti istega mišljenja, dragec?«

»Morda,« odvrne William oprezno.

Mlada deklica prav nič ne opazi Williamove zadrege, ter se mu nasloni na prsa. Saj je uboga Ellen sedaj tako srečna, tako brezmejno blažena.

Toda čas hitro poteka ter opominja Williama k odhodu. Nežno se izvije Ellen, ki pretaka britke solze, iz objema ter po prisrčnem slovesu odide iz salona — venkaj v megleno mokro noč.

Oh, če bi bil William vedel, kaj se bo zgodilo naslednji dan, ne bi bil odšel od Ellene!

Nevarno poznanstvo.

Po mnogih tesnih skrbipolnih urah, ki jih je Ellen preživela ob bolniški postelji svoje matere, se je morala Ellen tupatam nekoliko odpočiti. Edino razvedrilo, ki ga je bila v teh težkih časih tembolj potrebna, je obstojalo v tem, da se je včasih s kočijo odpeljala v Hydepark, kjer se je eno do dve uri izprehajala ter navžila svežega zraka. Seveda se je tekom izprehoda tudi za nekaj časa usedla na kako klop ter se udajala sanjam o svoji bodoči sreči.

Krasni Hydepark v tem letnem času že ni imel več tako velikega števila obiskovalčev, četudi je toplo septembersko solnce naravnost zapeljivo vabilo meščane v prosto naravo. Vendar pa se je le malo število šetalcev izprehajalo počasnih korakov po sveže posutih potih v parku. Pač pa je Ellen že nekaj dni z veliko pozornostjo motrila neznano ji mlado damo krasne zunanjosti, ki je šla vselej mimo nje, če se je nekoliko odpočila na klopi. No pa to se konečno Elleni ni zdelo nič posebnega, zlasti še ker se lepa tujka navidezno prav nič zmenila za njo. Tembolj pa je bila pozorna na njo Ellen zaradi njene naravnost očarujoče lepote, njenih bohotnih kot oglje črnih las in temnomodrih oči.

Tistega dne, katerega se je ponoči sestala Ellen z Williamom, sedi mlada deklica zopet na klopi v parku. Vse je tiho in mirno okrog nje, solnce pošilja svoje tople jesenske žarke z jasnega neba, v gorkem ozračju je videti gibanje tenke pajčevine, res krasen in vžitka polen septembersk dan. Nehote se ozira Ellen okrog sebe po lepi tuji dami, če je morda ne zagleda kje iz daljave, toda zaman, nikjer ne opazi žive duše.

Ellen se uda svojim sanjavostim, ki se naravno sučejo okrog njenega zaročenca. V duhu ga vidi na zagonetni ladji. Nova misel, ki se ji doslej še nikdar ni porodila, navda danes njeno dušo. Če se ladji pri vožnji pripeti nesreča; če se potopi, potem je William brezpogojno izgubljen. Nikdar več ga ne bo videla, da, niti vedela ne bo, kje je sklenil svoje življenje. Ta občutek bojazni vedno bolj narašča v njenem ljubečem srcu — že hoče vstati s klopi, kati osamelost v parku se ji zdi neznosna, kar naenkrat pa zasliši korake, ki se počasi približujejo.

Ellen se ozre okrog sebe; naravnost presenečena je nad tem, kar vidi. Lepa mlada dama gre naravnost v smeri, kjer sedi ona. Njeni koraki so počasni ter napravljajo vtis, da se je težko odločila približati se lepi blondinki ter jo motiti v njenem razmišljevanju.

Sedaj je tik Ellene ter obstane pred njo.

»Dovolite, gospodična,« reče vljudno ter pokaže na klop.

Ellen se ljubeznivo prikloni in tuja dama se vsede poleg nje. Nekaj minut poteče v molku, četudi se njuni pogledi na skrivaj križajo. Ellen naravnost strmi nad čudodelno lepoto mlade dama, katera je po njeni sodbi komaj dvajset let stara.

»Danes je krasen dan,« prične tujka nekam plaho.

Ellen pritrdi ter pristavi:

»Odsev kratkega poletja, ki bo pa najbrže kmalu minul, potem pa nastopi dolga doba neprodirne megle.«

»In kljub temu se mi je London priljubil,« odvrne tujka, »ljubše mi je to vendar-le na mrzlem meglenem severu, kot kraji, kjer sem preživela svoja otroška leta. žgoče španske poljane!«

Ellen pazno posluša njene besede, lepa tujka je torej španskega pokolenja, kar se ji vsekakor nekam čudno zdi, iz barve njenih temnomodrih oči bi bilo vsekakor sklepati, da izhaja iz enega na severu bivajočih plemen. — Hitro se sedaj ozre Ellen v damo, ki motri mlado deklico z nekam čudnim, skoro sovražnim pogledom, vsaj ta vtis dobi Ellen prvi hip. Vendar pa se takoj pomiri, češ, da se je morala zmotiti, ker se je medtem nič dobrega obetajoči pogled mlade dame spremenil v prikupljivo ljubeznjiv nasmeh.

(Nadaljevanje.)

Ljudska univerza.

I. zvezek
KARL OZWALD
O potrebi socijalno-etične orijentacije
Cena 8.— Din.

II. zvezek
ALOJZIJA ŠTEBI
Zaščita zanemarjene dece in mladine.
Cena 3.— Din.

III. zvezek
DR. ALMA SODNIK
O vzgoji deklet. Cena 3.— Din.

IV. zvezek
F. S. FINZGAR
O lepi knjigi. Cena 3.— Din.

V. zvezek
DR. RADO KUSEJ
Cerkev v luči prava in etike. — Cena 5.— Din.

VI. zvezek
DR. METOD DOLENC
Kaj hoče moderno kazensko pravo. — Cena 5.— Din.

Zvezki se dobe v knjigarnah ali se pa pismeno naročajo pri Zadružni knjigarni, r. z. z o. z. v Ljubljani, poštni predal I.

KINO „IDEAL“
predvaja v četrtek 22., petek 23. in v soboto 24. januarja dramo
„Lutka iz konfekcije“
V glavni vlogi Henry Peters in Lily Flöhr. — Zanimivo posebno za ženski svet, ker se v tem filmu vidijo najnovejše toalete.
PREDNAZNANILO:
„Lady Hamilton“
z Liane Haid in Conrad Veidt.

Ogovorni urednik: **Franjo Rupnik.**
Tiska tiskarna M. Hrovatin v Ljubljani.
Izdaja konzorcij »Nove Pravde«.

Vse pisalne, risalne in šolske potrebščine dobite najceneje v papirni trgovini
Miroslav Rivic
Ljubljana
Sv. Petra cesta 29.
Lastna knjigoveznica.
Velika zaloga šolskih zvezkov, map, in blokov.

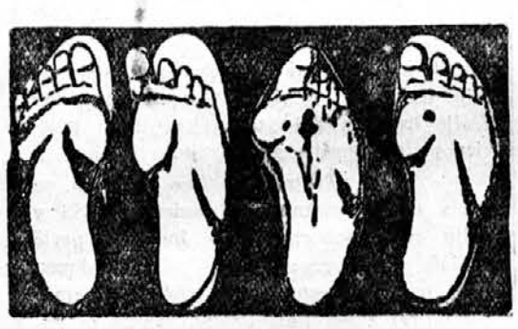

Franc Szantner
Ljubljana, Šelenburgova ulica 1
specijalist za ortopedična in anatomična obuvala in trgovec s čevlji, sprejema tudi vsa popravila.

Najboljši šivalni stroji
so edino
Josip Petelinca
znamke
„Gritzner“ in „Adler“

Večletno jamstvo.
Delavnica za popravilo strojev.
Pouk v vezenju brezplačen.
Ljubljana
bližu Prešernovega spomenika za vodo.

Glasbene instrumente in potrebščine
kupite najbolje in najceneneje pri M. MUŠIČ, Ljubljana, Šelenburgova 6

Krojačica
FRANJA ŠEGA - BELE
Ljubljana, Poljanski nasip 34, se priporoča cenjenim damam.

Pozor, krojač, šivilja, nešivilja!
Kaj ti koristi kroj brez pouka? Z natančnim poukom, preizkušenega po vsakem modelu ga dobiš na željo ekspresno po pošti v KROJNI ŠOLI, koncesijonirani od ministrstva za trgovino in obrt.
Ljubljana, Židovska ul. 5.
Vsak mesec tečaji za krojače, šivilje in nešivilje.

Konfekcijska trgovina O. BERNATOVIĆ Ljubljana, Mestni trg 5